

Вінницький національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ
КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ (НА
ПРИКЛАДІ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК
«ПРИВАТБАНК»)»**

08-43.МКР.004.00.076 ТЧ

Виконав: студент 2 курсу,
групи МФКД-24м
спеціальності 073 – Менеджмент
 Крикун Юрій Вікторович

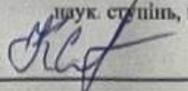
Керівник: д.е.н., проф. каф. ФІМ

наук. ступінь, вч. звання

 Джеджула В. В.
«03» _____ грудня _____ 2025 р.

Опонент: к.е.н., доцент, декан ФМІБ

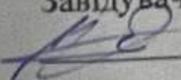
наук. ступінь, вч. звання

 Краєвська А. С.

«08» _____ грудня _____ 2025 р.

Допущено до захисту

Завідувач кафедри ФІМ

 д.е.н., проф. Зянько В. В.

(прізвище та ініціали)

«09» _____ грудня _____ 2025 р.

Вінниця ВНТУ – 2025 рік

С.В., Герасимчук В.Г. Механізм врегулювання проблемних банківських кредитів в умовах війни. Економіка: реалії часу. 2023. № 1 (65). С. 12-25. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2023/No1/12.pdf> Боднар О. А., Тішечкіна К. В., Іваненко Г. Ю., Тарасенко В. П. Управління та засоби мінімізації кредитного ризику банку. Modern economics. 2019. № 15. С. 21–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2019_15_5 фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр., наведена в додатках

4. Зміст текстової частини:

у першому розділі – дослідити економічну сутність процесу управління проблемними кредитами комерційних банків, проаналізувати методичні підходи оцінювання процесу управління проблемними кредитами;

у другому розділі – проаналізувати стан кредитних операцій комерційних банків, надати загальну характеристику АТ КБ «Приватбанк», проаналізувати фінансовий стан та процес управління проблемними кредитними операціями АТ «Приватбанк» в 2022-2024 рр;

у третьому розділі – запропонувати пропозиції та рекомендації з покращення управління проблемними кредитами АТ «Приватбанк».

5. Перелік ілюстративного матеріалу: Таблиці: Класифікація проблемних кредитів за імовірністю повернення та ступенем прострочення платежів. Класифікація за забезпеченням і характером ризику. Основні показники кредитного портфеля комерційних банків України. Аналіз абсолютних показників діяльності АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр. Аналіз дотримання АТ КБ «Приватбанк» нормативів ліквідності. Аналіз дотримання АТ КБ «Приватбанк» нормативів достатності капіталу. Аналіз складу, структури доходів і витрат АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр. Динаміка ключових показників кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за типами за 2022-2024 рр. Динаміка проблемних кредитів АТ КБ «Приватбанк» за типами.

Рисунки: Частка непрацюючих кредитів (NPL) у розрізі банківських груп. Структура Ш/МН-системи раннього виявлення ризиків. Напрямки покращення діяльності комерційних банків України.

6. Консультанти розділів роботи

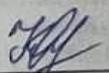
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Спеціальна частина	к.е.н., доц. кафедри ФІМ Ткачук Л. М.	27.11.2025р. 	01.12.2025

7. Дата видачі завдання «26» вересня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
Формування та затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	червень-вересень	<i>Вс</i>
Виконання теоретичної частини МКР. Перший рубіжний контроль виконання МКР (1-й розділ МКР)	ІІІ декада жовтня	<i>Вс</i>
Виконання аналітичної частини МКР. Другий рубіжний контроль виконання МКР (2-й розділ МКР)	ІІ декада листопада	<i>Вс</i>
Розробка рекомендацій та пропозицій. Третій рубіжний контроль виконання МКР (3-й розділ МКР)	І декада грудня	<i>Вс</i>
Перевірка МКР на плагіат. Попередній захист МКР	ІІ декада грудня	<i>Вс</i>
Рецензування МКР	ІІ декада грудня	<i>Вс</i>
Захист МКР	ІІІ декада грудня (за графіком)	<i>Вс</i>

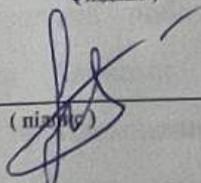
Студент

(підпис)

Ю. В. Крикун

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

В. В. Джеджула

(ініціали та прізвище)

Вінницький національний технічний університет

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет менеджменту та інформаційної безпеки

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ
КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ (НА
ПРИКЛАДІ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК
«ПРИВАТБАНК»»»**

08-43.МКР.004.00.076 ТЧ

Виконав: студент 2 курсу,
групи МФКД-23м
спеціальності 073 – Менеджмент
Крикун Юрій Вікторович

Керівник: д.е.н., проф. каф. ФІМ
наук. ступінь, вч. звання

_____ Джеджула В. В.
«03» _____ грудня _____ 2025 р.

Опонент: к.е.н., доцент, декан ФМІБ
наук. ступінь, вч. звання

_____ Краєвська А. С.
«08» _____ грудня _____ 2025 р.

Допущено до захисту

Завідувач кафедри ФІМ

_____ д.е.н., проф. Зянько В. В.
(прізвище та ініціали)

«09» _____ грудня _____ 2025 р.

Вінниця ВНТУ – 2025 рік

Вінницький національний технічний університет
Факультет менеджменту та інформаційної безпеки
Кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
Рівень вищої освіти II-й (магістерський)
Галузь знань – Управління та адміністрування
Спеціальність – 073 Менеджмент
Освітньо-професійна програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри ФІМ
д.е.н., професор Зянько В. В.

«30» вересня 2025 року

ЗАВДАННЯ **НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Крикуну Юрію Вікторовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Сучасні підходи до управління проблемними кредитними операціями комерційних банків (на прикладі акціонерного товариства комерційний банк «Приватбанк»)»

Керівник роботи Джеджула В'ячеслав Васильович, д.е.н., професор,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ВНТУ від «24» вересня 2025 року №313

2. Строк подання студентом роботи: 02 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: Khairi A., Bahri B., Artha B. (2021) A Literature Review of Non-Performing Loan. Journal of Business Management Review. № 2(5). P. 366-373. DOI:10.47153/jbmr25.1402021. IFRS 9: Financial Instruments. The International Accounting Standards Foundation. Louzis, D. P., Vouldis, A. T., & Metaxas, V. L. (2012). Macroeconomic and bank-specific determinants of non-performing loans in Greece: A comparative study of mortgage, business and consumer loan portfolios. Journal of Banking & Finance, 36(4), 1012–1027. Vyshnevskiy I., Wook Sohn (2023) Nonperforming loans and related lending: Evidence from Ukraine. Emerging Markets Review 57(3):101069. DOI:10.1016/j.ememar.2023.101069. Слободянюк, Н., Нестеренко, А. (2024). Стратегії управління проблемними кредитами комерційного банку. Економіка та суспільство, (65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-129>. Андрос

С.В., Герасимчук В.Г. Механізм врегулювання проблемних банківських кредитів в умовах війни. Економіка: реалії часу. 2023. № 1 (65). С. 12-25. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2023/No1/12.pdf> Боднар О. А., Тішечкіна К. В., Іваненко Г. Ю., Тарасенко В. П. Управління та засоби мінімізації кредитного ризику банку. Modern economics. 2019. № 15. С. 21–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2019_15_5 фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр., наведена в додатках

4. Зміст текстової частини:

у першому розділі – дослідити економічну сутність процесу управління проблемними кредитами комерційних банків, проаналізувати методичні підходи оцінювання процесу управління проблемними кредитами;
у другому розділі – проаналізувати стан кредитних операцій комерційних банків, надати загальну характеристику АТ КБ «Приватбанк», проаналізувати фінансовий стан та процес управління проблемними кредитними операціями АТ «Приватбанк» в 2022-2024 рр;
у третьому розділі – запропонувати пропозиції та рекомендації з покращення управління проблемними кредитами АТ «Приватбанк».

5. Перелік ілюстративного матеріалу: Таблиці: Класифікація проблемних кредитів за імовірністю повернення та ступенем прострочення платежів. Класифікація за забезпеченням і характером ризику. Основні показники кредитного портфеля комерційних банків України. Аналіз абсолютних показників діяльності АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр. Аналіз дотримання АТ КБ «Приватбанк» нормативів ліквідності. Аналіз дотримання АТ КБ «Приватбанк» нормативів достатності капіталу. Аналіз складу, структури доходів і витрат АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр. Динаміка ключових показників кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за типами за 2022-2024 рр. Динаміка проблемних кредитів АТ КБ «Приватбанк» за типами.

Рисунки: Частка непрацюючих кредитів (NPL) у розрізі банківських груп. Структура ШІ/МН-системи раннього виявлення ризиків. Напрямки покращення діяльності комерційних банків України.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Спеціальна частина	к.е.н., доц. кафедри ФІМ Ткачук Л. М.	27.11.2025р.	

7. Дата видачі завдання «26» вересня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
Формування та затвердження теми магістерської кваліфікаційної роботи (МКР)	червень-вересень	
Виконання теоретичної частини МКР. Перший рубіжний контроль виконання МКР (1-й розділ МКР)	ІІІ декада жовтня	
Виконання аналітичної частини МКР. Другий рубіжний контроль виконання МКР (2-й розділ МКР)	ІІ декада листопада	
Розробка рекомендацій та пропозицій. Третій рубіжний контроль виконання МКР (3-й розділ МКР)	І декада грудня	
Перевірка МКР на плагіат. Попередній захист МКР	ІІ декада грудня	
Рецензування МКР	ІІ декада грудня	
Захист МКР	ІІІ декада грудня (за графіком)	

Студент

(підпис)

Ю. В. Крикун

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

В. В. Джеджула

(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

УДК 336.71

Крикун Ю. В. Сучасні підходи до управління проблемними кредитними операціями комерційних банків (на прикладі акціонерного товариства комерційний банк «Приватбанк»). Магістерська кваліфікаційна робота зі спеціальності 073 – Менеджмент, освітня програма – Менеджмент фінансово-кредитної діяльності. Вінниця: ВНТУ, 2025. 91 с. На укр. мові. Бібліогр.: 27 назв; рис.: 6; табл. 13.

У магістерській кваліфікаційній роботі запропоновано напрямки покращення процесу управління проблемними кредитами АТ КБ «Приватбанк». Наукові і практичні положення щодо напрямків покращення управління проблемними кредитами можуть бути впроваджені на досліджуваному в роботі комерційному банку та інших комерційних банках, що дозволить покращити фінансові результати господарської діяльності. У теоретичній частині роботи досліджено економічну сутність управління проблемними кредитами комерційних банків, проаналізовано сучасні методики аналізу процесу управління проблемними кредитами комерційних банків. В аналітичній частині роботи проаналізовано стан управління кредитами комерційними банками, здійснено оцінювання фінансової діяльності та управління проблемними кредитами АТ КБ «Приватбанк». У прикладній частині роботи запропоновано напрямки покращення ефективності господарської діяльності та управління проблемними кредитами АТ КБ «Приватбанк» та комерційними банками в цілому.

Ключові слова: кредит, проблемний кредит, забезпечення, управління проблемними кредитами, комерційний банк

ABSTRACT

Krykoun Yu. V. Modern Approaches to the Management of Non-Performing Loans of Commercial Banks (on the Example of JSC CB “PrivatBank”). Master's qualification work in the specialty 073 - Management, educational program - Management of financial and credit activities. Vinnytsia: VNTU, 2025. 91 p. In Ukrainian. Bibliography: 27 titles, Fig .: 6, Table 13.

The master's thesis proposes directions for improving the process of managing non-performing loans at JSC CB “PrivatBank.” The scientific and practical recommendations on improving non-performing loan management can be implemented both in the studied commercial bank and in other commercial banks, which will allow enhancing the financial results of their economic activities. In the theoretical part of the work, the economic essence of managing non-performing loans in commercial banks is examined, and modern methodologies for analyzing the process of managing non-performing loans are reviewed. The analytical part of the work analyzes the state of credit management by commercial banks and evaluates the financial performance and management of non-performing loans at JSC CB “PrivatBank.” In the practical part, directions for improving the efficiency of economic activity and the management of non-performing loans at JSC CB “PrivatBank” and commercial banks in general are proposed.

Keywords: credit, non-performing loan, collateral, non-performing loan management, commercial bank.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ	6
1.1 Економічна сутність проблемних кредитів та необхідність управління ними	6
1.2 Методичні підходи до оцінювання процесу управління управління проблемними кредитами комерційного банку	18
Висновки до розділу 1	28
2 АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	29
2.1 Аналіз стану кредитування вітчизняними комерційними банками	29
2.2 Загальна характеристика АТ КБ «Приватбанк»	33
2.3 Аналіз показників діяльності АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр.	38
2.4 Оцінка кредитної діяльності АТ КБ «Приватбанк»	47
Висновки до розділу 2	54
3 ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ	56
3.1 Пропозиції щодо покращення стану управління проблемними кредитами АТ КБ «Приватбанк»	56
3.2 Напрямки покращення діяльності комерційних банків України в сучасних умовах	63
Висновки до розділу 3	71
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
Додаток А (обов'язковий) Протокол перевірки навчальної (кваліфікаційної) роботи	77
Додаток Б (довідниковий) Фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр.	78
Додаток В Ілюстративна частина	84

ВСТУП

Актуальність теми магістерської кваліфікаційної роботи. Сучасний стан економіки України характеризується високим рівнем невизначеності, зумовленим як внутрішніми трансформаціями, так і зовнішніми чинниками, зокрема глобальними фінансовими коливаннями та воєнними ризиками. У цьому контексті комерційні банки виконують ключову роль у підтриманні фінансової стабільності та забезпеченні економічного розвитку, оскільки кредитні операції є основним джерелом прибутковості та водночас значним чинником ризику. Особливої актуальності набуває проблема управління проблемними кредитами, які у разі накопичення здатні істотно погіршити фінансовий стан банківських установ, призвести до зростання резервів та зниження ефективності використання капіталу.

Актуальність дослідження управління проблемними кредитними операціями посилюється потребою в удосконаленні механізмів оцінки ризиків та оптимізації кредитного портфеля. Проблемні кредити, що виникають унаслідок неплатоспроможності позичальників або недостатньо ефективної системи моніторингу, потребують комплексного підходу, який включає превентивні методи виявлення ризиків, застосування сучасних аналітичних технологій, у тому числі алгоритмів машинного навчання та ШІ, а також інтеграцію управлінських рішень у практичну діяльність банку. Наукові дослідження підтверджують, що впровадження таких інструментів здатне значно знизити рівень проблемних активів та підвищити фінансову стійкість банківських установ.

Питаннями, пов'язаними із управлінням проблемними кредитами комерційних банків, займалися такі вчені, як І. Слободянюк, Н. Нестеренко, А., Андрос С.В., Герасимчук В.Г., Боднар О. А., Тішечкіна К. В., Іваненко Г. Ю., Тарасенко В. П. , Дзюблюк О. В., Прийдун Л. М. та інші.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.
Магістерська кваліфікаційна робота виконувалась відповідно до напрямку наукових досліджень кафедри фінансів та інноваційного менеджменту «Дослідження сучасних тенденцій фінансових, грошово-кредитних та інноваційних процесів в Україні».

Метою магістерської кваліфікаційної роботи є формування пропозицій та рекомендацій щодо покращення фінансового стану комерційних банків на основі аналізу управління проблемними кредитами комерційних банків.

Для виконання мети в ході написання роботи були поставлені наступні **завдання:**

- систематизувати підходи до сутності процесу управління проблемними кредитами комерційних банків;
- дослідити методичні підходи до аналізу стану управління проблемними кредитами комерційних банків;
- проаналізувати сучасний стан та перспективи розвитку кредитних операцій комерційних банків;
- надати загальну характеристику АТ КБ «Приватбанк»;
- проаналізувати фінансовий стан АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр.;
- проаналізувати процес управління кредитною політикою АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр.;
- сформулювати пропозиції та рекомендації щодо покращення фінансового стану АТ КБ «Приватбанк».

Предметом дослідження в магістерській кваліфікаційній роботі є управління проблемними кредитами комерційних банків.

Об'єктом дослідження в магістерській кваліфікаційній роботі є процес управління проблемними кредитами АТ КБ «Приватбанк».

Наукова новизна одержаних результатів:

- запропоновано напрямки покращення управління проблемними кредитами АТ КБ «Приватбанк».

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані в роботі теоретичні висновки та практичні рекомендації доведені до рівня конкретних методик та пропозицій, що можуть бути використані для глибокого та розгорнутого дослідження ефективності діяльності комерційних банків. Наукові і практичні положення щодо покращення процесу управління проблемними кредитами комерційних банків можуть бути впроваджені в вітчизняних комерційних банках.

Особистий внесок здобувача. Магістерська кваліфікаційна робота – самостійно виконана наукова праця, в якій сформовано пропозиції з покращення фінансового стану підприємств нафтопереробної промисловості на основі аналізу процесу управління формуванням і структурою капіталу.

Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, одержані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у магістерській роботі використано лише ті положення, які розроблено автором особисто.

Апробація результатів магістерської кваліфікаційної роботи. Тема роботи апробована на науково-практичній конференції: LIII Науково-технічній конференції факультету менеджменту та інформаційної безпеки (м. Вінниця, 2026 р.).

Наукові публікації. За темою магістерської кваліфікаційної роботи опубліковано 1 наукова праці, в тому числі 1 тези доповідей [27].

Структура і зміст магістерської кваліфікаційної роботи. Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить __ сторінок, включаючи 13 таблиць, 6 рисунків, 3 додатки і список використаної літератури із 27 найменувань.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

1.1 Економічна сутність проблемних кредитів та необхідність управління ними

У сучасних умовах розвитку фінансових ринків проблема якості кредитних активів набуває особливої актуальності, оскільки саме кредитування залишається ключовою функцією банківської системи та одним із головних джерел фінансування економічного зростання. Нестабільність макроекономічного середовища, циклічні коливання ділової активності, а також зростання рівня невизначеності посилюють ризики неповернення кредитів і призводять до накопичення проблемних кредитів у банківських портфелях. У таких умовах проблемні кредити перетворюються на системний чинник, що впливає не лише на фінансові результати окремих банків, але й на стійкість фінансової системи загалом.

Проблемні кредити, відомі також як непрацюючі або недіючі кредити, становлять одну з ключових загроз для стабільності банківської системи, оскільки вони відображають погіршення якості кредитного портфеля та потенційні втрати для фінансових установ.

Наявність значної частки проблемних кредитів у кредитному портфелі негативно позначається на ліквідності та капіталізації банків, знижує їхню здатність виконувати посередницьку функцію та стримує кредитну підтримку реального сектору економіки. Саме тому у світовій та національній банківській практиці дедалі більше уваги приділяється питанням своєчасного виявлення, адекватної оцінки та класифікації проблемних кредитів як основи для ефективного управління кредитними ризиками. Чітке теоретичне осмислення сутності проблемних кредитів є необхідною передумовою

формування дієвих механізмів їх регулювання та мінімізації негативних наслідків. Проблемні кредити (non-performing loans – NPL) в науковій та практичній літературі розглядаються як кредити, які перестали виконувати свої функції щодо повернення основної суми чи нарахованих відсотків у встановлений кредитним договором термін або за якими виплата стає істотно сумнівною через погіршення фінансового стану позичальника [1]. Таке трактування відображає сутність проблемних кредитів як фінансових активів, що зазнали імпейрменту (тобто знецінення) внаслідок неспроможності боржника здійснювати платежі своєчасно, що призводить до зниження їх очікуваного грошового потоку і зростання кредитного ризику для банку-кредитора.

У рамках міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS 9) поняття проблемних кредитів пов'язане з визначенням знецінених активів, які виникають через одну чи більше подій, що мають негативний вплив на очікувані грошові потоки по кредиту, і які можуть бути кількісно оцінені з урахуванням ризику несплати [2].

Неоднозначність дефініції проблемного кредиту зумовлена різними підходами регуляторів та науковців, але загальна суть залишається спільною: це кредит, за яким виплата зобов'язань істотно затримується або стає ймовірним, що повне погашення відбудеться лише за значного погіршення фінансових умов позичальника. Часто для визначення статусу проблемного кредиту використовується кількісний критерій — прострочення платежів на понад 90 календарних днів або інші об'єктивні ознаки, які свідчать про те, що боржник, найімовірніше, не зможе здійснювати подальші виплати без реалізації забезпечення або реструктуризації. Такий практичний критерій широко застосовується в банківському нагляді і звітності, оскільки він забезпечує уніфіковану основу для оцінювання якості кредитного портфеля та порівняння ризику між фінансовими установами.

Проблемні кредити (non-performing loans, NPL) виступають не лише як окрема стаття балансу банків, але й як симптом ширших фінансових та макроекономічних дисбалансів. У ширшому економічному розумінні проблемний кредит — це зобов'язання, обслуговування якого позичальником істотно затримується або стає сумнівним у довгостроковій перспективі; такий актив перестає генерувати договірний грошовий потік і перетворюється на джерело невизначеності щодо майбутніх доходів і капіталу кредитної установи. Це визначення і методологічні підходи до ідентифікації NPL широко застосовуються у міжнародній практиці та відображені в аналітичних матеріалах МВФ і регуляторів [3-4].

Економічна значущість проблемних кредитів проявляється в кількох взаємопов'язаних вимірах. По-перше, високий рівень NPL безпосередньо знижує прибутковість банків через відсутність процентних надходжень і збільшення потреби в створенні резервів, що, у свою чергу, послаблює їхню здатність кредитувати реальний сектор. По-друге, скупчення таких позицій послаблює трансмісію монетарної політики та стримує кредитний цикл, ускладнюючи відновлення економічної активності після шоків. Емпіричні дослідження демонструють стійкий зв'язок між макроекономічними шоками (спад ВВП, зростання безробіття, підвищення процентних ставок) і збільшенням частки NPL у кредитному портфелі, а також зворотний ефект — високі залишки NPL гальмують відновлення економіки [5-6].

На мікрорівні фактори, що породжують проблемні кредити, включають недоліки кредитної політики банків, недостатню якість кредитної експертизи, помилки в оцінці забезпечення та непрозорість корпоративного управління позичальника. Водночас на макрорівні вирішальними є циклічні умови, структурні проблеми в окремих галузях економіки та регуляторні чи судові бар'єри, які ускладнюють реалізацію активів і стягнення заборгованості. Систематичні дослідження підтверджують, що як банківські, так і макроекономічні детермінанти спільно визначають динаміку NPL; це означає,

що політика зменшення проблемних кредитів повинна поєднувати мікрорегуляторні заходи з макроекономічними стимулами [3, 5].

Необхідність активного управління проблемними кредитами впливає з їхніх потенційно довготривалих негативних наслідків для фінансової стабільності та економічного розвитку. У разі затяжного накопичення NPL банки стають менш здатними виконувати свої основні міжчасові функції — трансформацію заощаджень у інвестиції і фінансування операцій бізнесу. Це породжує ризик кредитного стиску, падіння інвестицій та зростання системного ризику, що може перерости у банківську кризу. Міжнародні інституції та наднаціональні органи рекомендують раннє виявлення проблемних експозицій, чітку стратегію їхнього управління та поєднання заходів на балансі та за його межами для мінімізації втрат.

Практичні підходи до управління NPL охоплюють комплекс заходів, які мають бути пристосовані до національного контексту й структурних особливостей ринку: удосконалення кредитного процесу та процедура оцінки ризику, впровадження прозорих стандартів визнання і резервування, розбудова спеціалізованих сервісів стягнення та ринку проблемних активів, а також застосування реструктуризаційних механізмів у поєднанні з юридичними реформами для пришвидшення розв'язання спорів. Емпіричні та політичні огляди підкреслюють, що лише поєднання внутрішньобанківських реформ із розвитком вторинного ринку та удосконаленням судового і податкового середовища дає стійкі результати у зниженні частки проблемних кредитів.

Отже, економічна сутність проблемних кредитів полягає в їхній подвійній природі: вони одночасно є симптомом недостатньої якості кредитного процесу та каталізатором подальших фінансових і економічних ускладнень. Через це управління такими кредитами має розглядатися як необхідна частина макропруденційної та мікропрактичної політики, спрямованої на збереження платоспроможності банківської системи й

підтримку кредитування реального сектору. Своєчасні та комплексні заходи з виявлення, моніторингу й вирішення NPL підвищують ефективність фінансового посередництва і сприяють більш швидкому та стійкому економічному відновленню.

Класифікація проблемних кредитів виступає фундаментальною категорією в теорії та практиці управління кредитними ризиками, оскільки вона формалізує ступені невиконання зобов'язань позичальниками та дозволяє застосовувати адекватні заходи управління. Концептуально проблемні кредити — це кредити, виконання за якими стало істотно затриманим або сумнівним за якістю грошових потоків, що породжує необхідність поділу на класи та підкласи залежно від ризику, ліквідності забезпечення та імовірності повернення.

У широкому сенсі класифікація включає ступені ризику несплати, якість забезпечення та динаміку прострочених грошових потоків. Саме такі параметри визначають, наскільки кредит підлягає консервації, реструктуризації, резервуванню або списанню. Розглянемо три основні класифікаційні виміри проблемних кредитів у формі таблиць і графічних схем, що забезпечують просторове уявлення про категорії й їх логічні взаємозв'язки.

Таблиця 1.1 - Класифікація проблемних кредитів за імовірністю повернення та ступенем прострочення платежів

Категорія	Ступінь прострочення	Імовірність повернення
Стандартні кредити	0–30 днів	Дуже висока
Субстандартні проблемні	31–90 днів	Вища середньої
Сумнівні	91–180 днів	Нижча середньої
Безнадійні (втрачені)	Понад 180 днів	Дуже низька / близька до 0

Таблиця 1.1 відображає ділянки ризику проблемних кредитів у вимірі імовірності повернення та ступеня прострочення. Ця класифікація є одним із ключових аналітичних інструментів оцінки кредитного портфеля.

Такий підхід узгоджується із загальноприйнятими стандартами банківського нагляду, де прострочення понад 90 днів часто визнається критерієм проблемності [3]. У цій табличній моделі проблема статусу кредиту переходить від якісного маркера до кількісного показника, що полегшує автоматизований моніторинг і звітність.

Таблиця 1.2 ілюструє інший вимір класифікації, що оцінює не тільки ступінь прострочення, але і якість забезпечення кредиту — ключовий чинник при прогнозуванні потенційних втрат.

Таблиця 1.2 - Класифікація за забезпеченням і характером ризику

Категорія	Якість забезпечення	Характеристика
Забезпечені стандартним активом	Висока	Мінімізують потенційні втрати
Забезпечені сумнівним активом	Середня/Низька	Складно оцінювати справжню ліквідну вартість
Незабезпечені кредити	Відсутнє	Найвищий ризик збитків

Якість забезпечення має вирішальне значення в оцінці потенційної втрати банку, оскільки навіть значне прострочення за кредитом може бути компенсоване ефективною реалізацією забезпечення, тоді як незабезпечені зобов'язання часто призводять до повного списання.

У наукових працях наголошується, що класифікація проблемних кредитів має не лише технічне значення для обліку та нормативних вимог регуляторів, але і глибоку економічну основу, оскільки вона відображує динаміку зміни ризику за період кредитного зобов'язання та дозволяє

порівнювати ризикові профілі кредитних портфелів різних установ. Саме інтеграція кількісних показників, що представлені в таблицях, та візуальних моделей, як на рисунку, робить класифікацію дієвим інструментом фінансової аналітики й прийняття рішень.

Класифікаційні підходи продовжують розвиватися, зокрема через впровадження сучасних методів оцінювання ризику за кредитними активами з урахуванням очікуваних збитків, що закладено в міжнародних стандартах (IFRS 9). Це сприяє не тільки підвищенню якості фінансової звітності, але й підсилює здатність банків до прогнозування та управління кредитними портфелями в умовах зростаючої невизначеності ринків.

Сучасні регуляторні рамки, такі як стандарти IFRS 9, вводять триетапну модель оцінки кредитного погіршення, де кредити класифікуються залежно від змін у кредитному ризику з моменту первинного визнання. Перший етап охоплює виконувані кредити з низьким ризиком, для яких резерви формуються лише на основі очікуваних втрат протягом наступних 12 місяців. Другий етап включає кредити з значним зростанням кредитного ризику, наприклад, при прострочці понад 30 днів або погіршенні рейтингу позичальника, що вимагає розрахунку очікуваних втрат на весь термін дії кредиту. Третій етап відповідає кредитно-погіршеним активам, еквівалентним непрацюючим кредитам, де втрати оцінюються на lifetime-базі з урахуванням об'єктивних доказів дефолту, таких як прострочка понад 90 днів [7].

Така градація не тільки забезпечує адекватне провізіювання, але й сприяє ранньому виявленню ризиків, запобігаючи накопиченню системних загроз у банківському секторі. У глобальній практиці класифікація адаптується до юрисдикційних особливостей, проте тенденція до гармонізації під егідою Базельського комітету та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку підкреслює акцент на об'єктивних критеріях, незалежних від наявності застави, для підвищення прозорості та порівнянності оцінки активів/

В українській банківській практиці класифікація проблемних кредитів регулюється нормативними актами Національного банку України, зокрема Положенням про визначення банками розміру кредитного ризику за активними операціями, затвердженим постановою № 351 від 30 червня 2016 року з подальшими змінами [8]. Цей документ встановлює детальну градацію активів залежно від рівня кредитного ризику, де проблемні кредити переважно відповідають вищим класам ризику, що відображають ознаки дефолту та значне погіршення фінансового стану позичальника. Наприклад, кредити, за якими прострочка платежів перевищує 90 днів або існує висока ймовірність неповернення без реалізації забезпечення, класифікуються як такі, що мають суттєві ознаки кредитного погіршення, і часто відносяться до 10-го класу, який еквівалентний непрацюючим кредитам з максимальною ймовірністю втрат.

Конкретні приклади застосування такої класифікації спостерігаються в державних банках, де непрацюючі кредити визначаються саме як активи 10-го класу. У звітах про роботу з проблемними активами за перше півріччя 2024 року, наприклад, в установах на кшталт ПриватБанку, Ощадбанку та Укргазбанку обсяг непрацюючих кредитів зменшувався завдяки реструктуризації та списанню, при цьому рівень NPL коливався залежно від покриття резервами та динаміки портфеля. Аналогічно, в СЕНС БАНКУ за той самий період непрацюючі кредити скоротилися на значну суму, з відповідним зниженням частки в загальному портфелі, що ілюструє практичне використання класифікації для управління ризиками та формування резервів [9].

З 2025 року визначення непрацюючих кредитів в Україні повністю гармонізовано з європейськими стандартами, включаючи критерії дефолту за пруденційними вимогами та погіршення за IFRS 9, де проблемні активи охоплюють не лише дефолтні експозиції, а й ті, що демонструють об'єктивні докази втрат, незалежно від прострочки. Такий підхід дозволяє банкам точніше оцінювати міграцію кредитів до категорій з високим ризиком,

сприяючи прозорості та запобіганню накопичення системних загроз, як це було в період після 2014–2015 років та під час повномасштабної агресії. Ця еволюція класифікації підкреслює перехід до очікуваних втрат замість incurred loss моделі, з акцентом на раннє виявлення ризиків у роздрібному та корпоративному сегментах.

Класифікація проблемних кредитів, або непрацюючих експозицій (non-performing exposures, NPEs), в Європейському Союзі базується на уніфікованому визначенні, встановленому Європейським банківським авторитетом (ЕВА), де такі кредити ідентифікуються за двома основними критеріями: прострочка матеріальних платежів понад 90 днів або оцінка малої ймовірності повного погашення зобов'язань позичальником без реалізації застави, незалежно від наявності прострочки. Цей підхід інтегровано в регуляторні рамки, включаючи IFRS 9, з триетапною моделлю оцінки кредитного ризику та акцентом на об'єктивні індикатори дефолту, що забезпечує порівнянність даних по всьому Союзу та сприяє ефективному нагляду за якістю активів [10].

Порівняльний аналіз виявляє високий ступінь збіжності на поточний момент, оскільки українська класифікація тепер відображає європейський підхід з акцентом на якісні та кількісні індикатори дефолту, незалежно від юрисдикційних особливостей. Раніші відмінності полягали в вужчому фокусі України на дефолтних експозиціях без повного врахування "unlikely to pay" критерію, тоді як ЄС застосовує ширше трактування для раннього виявлення ризиків. Гармонізація сприяє кращій інтеграції України в європейський фінансовий простір, полегшуючи порівняння NPL-рівнів та управління системними ризиками, хоча практичне впровадження в Україні може вимагати подальшого адаптаційного періоду через специфіку воєнного контексту.

Виникнення проблемних кредитів є результатом дії сукупності взаємопов'язаних чинників, які формуються на макроекономічному, галузевому та мікроекономічному рівнях. У науковій літературі проблемні

кредити розглядаються як наслідок як зовнішніх економічних шоків, так і внутрішніх управлінських рішень банків, що визначає їхню складну, багатовимірну природу [3,5]. Саме поєднання макроекономічної нестабільності з інституційними та поведінковими факторами формує умови, за яких кредитні зобов'язання перестають виконуватися належним чином.

На макроекономічному рівні ключовими детермінантами зростання проблемних кредитів виступають циклічні коливання економічної активності, зниження темпів зростання валового внутрішнього продукту та погіршення ситуації на ринку праці. У періоди економічного спаду скорочуються доходи домогосподарств і прибутки підприємств, що безпосередньо знижує їхню здатність обслуговувати боргові зобов'язання. Дослідження підтверджують стійкий негативний зв'язок між динамікою ВВП та рівнем непрацюючих кредитів, а також позитивну кореляцію між безробіттям і часткою NPL у банківських портфелях. Такі залежності пояснюються тим, що погіршення макроекономічних умов зменшує грошові потоки позичальників і підвищує ризик дефолту навіть за кредитами, які на момент надання вважалися відносно надійними.

Важливим макроекономічним чинником є також динаміка процентних ставок і валютних курсів. Підвищення відсоткових ставок збільшує боргове навантаження на позичальників, особливо в умовах плаваючих ставок, тоді як валютні шоки мають критичний вплив на кредити, номіновані в іноземній валюті. У країнах з високою часткою валютного кредитування девальвація національної валюти різко підвищує реальну вартість боргу для позичальників, що істотно збільшує ймовірність переходу кредитів до категорії проблемних. Емпіричні дослідження підтверджують, що валютні дисбаланси є одним із найпотужніших тригерів зростання NPL у країнах з перехідною економікою.

На рівні окремих банків фактори виникнення проблемних кредитів пов'язані з управлінськими рішеннями та ризикованими стратегіями. Низька

капіталізація установ сприяє моральному ризику, стимулюючи надмірне кредитування з недостатньою оцінкою ризиків, тоді як висока операційна неефективність і швидке зростання кредитного портфеля часто призводять до накопичення низькоякісних активів. Розмір банку та концентрація власності також впливають на рівень ризиків, де більші установи можуть мати кращий доступ до диверсифікації, але концентрована власність іноді провокує пов'язане кредитування з підвищеним ризиком дефолту. На мікрорівні виникнення проблемних кредитів значною мірою зумовлене якістю внутрішньобанківського управління та кредитної політики. Недостатньо жорсткі стандарти оцінки кредитоспроможності, надмірна концентрація кредитів у високоризикових секторах економіки та слабкий контроль за цільовим використанням коштів створюють передумови для накопичення кредитного ризику. Дослідження банківських портфелів показують, що в періоди економічного піднесення банки часто недооцінюють ризики, що призводить до агресивного кредитування і, як наслідок, до зростання проблемних кредитів у фазі економічного спаду. Така проциклічність кредитної політики є одним із ключових внутрішніх чинників формування NPL.

Суттєвий вплив на виникнення проблемних кредитів мають також інституційні фактори, зокрема ефективність правової системи, якість захисту прав кредиторів і швидкість судових процедур. У країнах з низьким рівнем правозастосування та тривалими процедурами стягнення заборгованості банки стикаються з додатковими ризиками, оскільки навіть економічно життєздатні позичальники можуть затримувати виконання зобов'язань, очікуючи на слабку або повільну реакцію кредиторів. Наукові дослідження доводять, що слабкість інституційного середовища не лише збільшує рівень проблемних кредитів, але й ускладнює процес їх зниження навіть за умов економічного зростання.

У контексті ринків, що розвиваються, включаючи Україну, ці фактори набувають особливої актуальності через вразливість до зовнішніх шоків і внутрішніх структурних проблем, таких як політична нестабільність чи воєнні конфлікти, які посилюють макроекономічні детермінанти та обмежують можливості банків щодо управління ризиками. Гармонізація регуляторних стандартів з міжнародними нормами сприяє ранньому виявленню цих факторів, але їх вплив залишається значним у періоди економічної невизначеності [13]. Таким чином, комплексний аналіз цих детермінант дозволяє банкам і регуляторам впроваджувати превентивні заходи для мінімізації системних ризиків і забезпечення фінансової стабільності.

Отже, виникнення проблемних кредитів є результатом складної взаємодії макроекономічних, фінансових та інституційних чинників, доповнених внутрішніми управлінськими рішеннями банків. Розуміння цих факторів має принципове значення для формування ефективної системи управління кредитними ризиками, оскільки дозволяє не лише реагувати на вже сформовані проблемні кредити, але й запроваджувати превентивні механізми, спрямовані на зниження ймовірності їх виникнення в майбутньому.

Таким чином, проблемні кредити, відомі також як непрацюючі або недіючі кредити, становлять одну з ключових загроз для стабільності банківської системи, оскільки вони відображають погіршення якості кредитного портфеля та потенційні втрати для фінансових установ.

Розглянуто підходи до класифікації проблемних кредитів. Визначено, що виникнення проблемних кредитів є результатом складної взаємодії макроекономічних, фінансових та інституційних чинників, доповнених внутрішніми управлінськими рішеннями банків. Розуміння цих факторів має принципове значення для формування ефективної системи управління кредитними ризиками, оскільки дозволяє не лише реагувати на вже сформовані проблемні кредити, але й запроваджувати превентивні механізми, спрямовані на зниження ймовірності їх виникнення в майбутньому.

1.2 Методичні підходи до оцінювання процесу управління управління проблемними кредитами комерційного банку

У сучасних умовах фінансової нестабільності, макроекономічних шоків та зростання кредитних ризиків проблема ефективного управління проблемними кредитами набуває системного характеру та виходить за межі виключно операційної діяльності банків. Управління проблемними кредитами трансформується у складну багаторівневу підсистему загального ризик-менеджменту банку, що потребує не лише застосування окремих інструментів впливу, але й комплексного методичного оцінювання результативності управлінських рішень. Саме тому формування науково обґрунтованого методичного підходу до оцінювання процесу управління проблемними кредитами є необхідною передумовою забезпечення фінансової стійкості банківського сектору.

У науковій літературі оцінювання управління проблемними кредитами тривалий час зводилося до аналізу окремих фінансових показників, зокрема частки непрацюючих кредитів у кредитному портфелі або рівня резервного покриття. Водночас такий підхід не враховує складності самого управлінського процесу, який охоплює ідентифікацію проблемних активів, вибір стратегії реагування, реалізацію управлінських заходів та оцінювання їх результативності у часовій динаміці. Дослідження провідних науковців доводять, що відсутність комплексної методики оцінювання управління проблемними кредитами знижує адаптивність банків до кризових явищ та підвищує системні ризики.

Методичне оцінювання управління проблемними кредитами доцільно розглядати як інтегрований аналітичний процес, спрямований на визначення відповідності фактичних результатів роботи з проблемними активами стратегічним цілям банку та допустимому рівню кредитного ризику. Такий підхід передбачає поєднання кількісних і якісних параметрів, що дозволяє

сформувати цілісне уявлення про ефективність управління проблемними кредитами, а не лише про їх поточний стан.

Оцінювання процесу управління проблемними кредитами в діяльності комерційного банку має складний та багатовимірний характер, оскільки охоплює не лише кількісні, але й якісні аспекти функціонування кредитного портфеля. Методичні підходи формуються на основі поєднання традиційних елементів ризик-менеджменту та вимог сучасних стандартів фінансової звітності, таких як IFRS 9, що передбачає оцінювання очікуваних кредитних збитків (expected credit losses — ECL) для всіх фінансових активів, включно з проблемними кредитами [14-17]. Впровадження таких підходів дозволяє формалізувати управлінські процеси та оцінювати їх ефективність як з позицій банку-кредитора, так і в контексті фінансової стабільності системи.

Оцінювання процесу управління проблемними кредитами в комерційних банках передбачає застосування комплексних методичних підходів, спрямованих на аналіз взаємозв'язків між якістю кредитного портфеля, операційною ефективністю та капіталом установи, що дозволяє виявляти причинно-наслідкові залежності та оптимізувати стратегії мінімізації втрат. Один з ключових методів базується на тестуванні гіпотез за допомогою технік Грейнджера-каузальності, де оцінюється, як проблеми з кредитами впливають на зниження ефективності витрат, і навпаки, як неефективне управління призводить до зростання непрацюючих активів, з урахуванням факторів, таких як "невдача" (зовнішні шоки, що провокують проблеми), "погане управління" (внутрішні неефективності, що передують дефолтам), "скімпінг" (економія на моніторингу, що короткостроково підвищує ефективність, але довгостроково збільшує ризики) та "моральний хазард" (ризикована поведінка при низькому капіталі). Цей підхід демонструє, що проблеми з кредитами часто передують зниженню ефективності, тоді як ефективність є провісником зменшення проблем, з особливим акцентом на

тонко капіталізованих банках, де зниження капіталу передуює зростанню непрацюючих кредитів.

Методичне оцінювання управління проблемними кредитами комерційного банку ґрунтується на системному підході, який передбачає аналіз не лише результативних показників кредитного портфеля, але й якості управлінських рішень, процедур і інструментів, що застосовуються на всіх етапах життєвого циклу кредиту. Такий підхід дозволяє розглядати проблемні кредити не як статичний фінансовий показник, а як динамічний процес, що формується під впливом макроекономічних умов, внутрішньобанківських політик та поведінкових характеристик позичальників. У наукових дослідженнях підкреслюється, що ефективність управління проблемними кредитами визначається здатністю банку своєчасно ідентифікувати зростання кредитного ризику, адекватно його виміряти та реалізувати комплекс заходів, спрямованих на мінімізацію очікуваних збитків [5].

Першою базовою складовою методичного оцінювання виступає аналіз якості кредитного портфеля, який формує вихідну інформаційну основу для управлінських рішень. У межах цієї складової оцінюється рівень концентрації проблемних кредитів, їх структурний розподіл за строками прострочення, видами позичальників та валютною ознакою. Висока частка проблемних кредитів або її зростаюча динаміка свідчить не лише про погіршення платоспроможності позичальників, але й про можливі недоліки кредитної політики банку в попередні періоди. Наукові дослідження доводять, що саме динамічний аналіз показників якості портфеля дозволяє відрізнити тимчасові труднощі обслуговування боргу від системних проблем у кредитному процесі [11].

Другою ключовою складовою є оцінювання адекватності резервування під проблемні кредити, яке безпосередньо пов'язане з концепцією очікуваних кредитних збитків відповідно до вимог IFRS 9. У методичному вимірі ця складова передбачає аналіз відповідності сформованих резервів рівню

кредитного ризику та стадії знецінення активу. Недостатній рівень резервного покриття свідчить про прихований ризик для фінансової стійкості банку, тоді як надмірне резервування може негативно впливати на прибутковість та конкурентоспроможність. Емпіричні дослідження підтверджують, що банки, які застосовують більш консервативні та ризик-орієнтовані підходи до резервування, демонструють вищу стійкість до макроекономічних шоків [18].

Третьою складовою методичного оцінювання є аналіз ефективності управлінських заходів щодо проблемних кредитів, який дозволяє оцінити результативність практичних дій банку. У цьому контексті досліджується здатність банку відновлювати платоспроможність позичальників шляхом реструктуризації боргу, а також ефективність процедур стягнення і реалізації забезпечення. Висока частка успішно обслуговуваних реструктуризованих кредитів свідчить про адаптивність кредитної політики, тоді як затягування процедур стягнення часто вказує на інституційні або організаційні обмеження. У науковій літературі наголошується, що саме швидкість і якість управлінських реакцій визначають кінцевий фінансовий результат роботи з проблемними активами [12].

Узагальнити процес оцінювання можна за допомогою рис. 1.3, що представляє основні категорії показників, які мають враховуватися при методичному аналізі управління проблемними кредитами банку.

Рисунок 1.3 – Складові методичного оцінювання управління проблемними кредитами

Складова оцінювання	Економічний зміст
Якість кредитного портфеля	Структура та динаміка проблемних кредитів, концентрація ризику, рівень прострочення
Адекватність резервування	Відповідність резервів рівню очікуваних кредитних збитків та стадії знецінення
Ефективність управлінських заходів	Результативність реструктуризації, швидкість та повнота стягнення, відновлення платежів

Ключовою складовою методичного оцінювання виступає аналіз динаміки та структури проблемних кредитів, який дозволяє ідентифікувати тенденції погіршення якості кредитного портфеля. На відміну від статичного підходу, динамічний аналіз дає змогу оцінити швидкість трансформації стандартних кредитів у проблемні, а також ефективність управлінських втручань у попередніх періодах. У цьому контексті особливого значення набуває співвідношення між новоутвореними проблемними кредитами та обсягом кредитів, що повернулися до обслуговуваного статусу після реструктуризації, що в наукових працях розглядається як індикатор адаптивності кредитної політики банку.

Другим методичним блоком є оцінювання якості резервування та управління очікуваними кредитними збитками. Перехід до моделі *expected credit loss* відповідно до IFRS 9 зумовив необхідність перегляду традиційних підходів до оцінювання ризику. У межах методичного оцінювання важливо встановити, наскільки коректно банк класифікує кредити за стадіями знецінення та чи відповідає обсяг сформованих резервів реальному рівню ризику. Дослідження свідчать, що заниження резервів у періоди економічного зростання призводить до різкого погіршення фінансових результатів банків у фазі кризи, що підтверджує проциклічний характер кредитного ризику.

Третьою складовою виступає оцінювання результативності управлінських механізмів, спрямованих на мінімізацію втрат за проблемними кредитами. У цьому аспекті аналізується не лише фінансовий результат, але й інституційна спроможність банку реалізовувати заходи з реструктуризації, стягнення заборгованості та управління заставним майном. У міжнародній практиці доведено, що ефективність цих механізмів значною мірою залежить від якості внутрішніх процедур та координації між підрозділами банку, що зумовлює необхідність їх включення до системи методичного оцінювання.

Для узагальнення результатів методичного оцінювання доцільним є застосування інтегрального показника управління проблемними кредитами,

який дозволяє об'єднати різні параметри в єдину аналітичну величину. Інтегральний показник доцільно формувати на основі нормалізованих часткових індикаторів, що відображають ключові складові управління проблемними кредитами.

У загальному вигляді інтегральний показник може бути представлений формулою:

$$I_{ПК} = \sum_{i=1}^n w_i \times N_i \quad (1.1)$$

де $I_{ПК}$ — інтегральний показник ефективності управління проблемними кредитами;

N_i — нормалізоване значення i -го часткового показника;

w_i — ваговий коефіцієнт значущості відповідної складової;

n — кількість складових оцінювання.

Нормалізація показників дозволяє привести їх до порівнянного масштабу, а використання вагових коефіцієнтів — врахувати пріоритетність окремих аспектів управління проблемними кредитами залежно від стратегії банку. Такий підхід широко застосовується в емпіричних дослідженнях фінансової стійкості банків та довів свою аналітичну доцільність.

Методичне оцінювання управління проблемними кредитами не може бути зведене виключно до аналізу фінансових показників або формалізованих індикаторів ризику, оскільки результативність управлінських рішень значною мірою визначається інституційною спроможністю банку реалізовувати відповідні заходи. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз організаційної структури управління проблемними активами, внутрішніх регламентів та процедур, а також ефективності взаємодії між підрозділами, залученими до процесу роботи з проблемними кредитами.

У наукових дослідженнях підкреслюється, що банки з чітко виокремленою функцією управління проблемними кредитами демонструють нижчі темпи накопичення непрацюючих активів та вищі показники відновлення платоспроможності позичальників. Це пояснюється концентрацією експертизи, формуванням спеціалізованих процедур оцінювання та зменшенням конфлікту інтересів між підрозділами кредитування і ризик-менеджменту.

Національні економічні умови, структура банківського сектору та правове середовище суттєво впливають на практику управління проблемними кредитами в Україні, що обумовлює потребу адаптації універсальних методичних підходів до специфіки національного ринку. Українські науковці неодноразово аналізували цю проблему в контексті трансформаційних викликів, економічної нестабільності та впливу модернізаційних процесів у банківській системі. Такий науковий доробок дозволяє поглибити розуміння процесів управління проблемними кредитами й окреслити особливості методичного оцінювання, притаманні українському фінансовому середовищу.

Одним із важливих внесків у вітчизняну наукову дискусію є дослідження, яке розглядає проблемні кредити як складну категорію, що водночас має фінансову, організаційно-управлінську та соціально-економічну природу. Українські дослідники підкреслюють, що управління NPL в Україні потребує не лише ідентифікації їх обсягів, але й комплексної оцінки впливу зовнішніх макроекономічних чинників, таких як волатильність курсу національної валюти, інфляційні процеси та зниження платоспроможності суб'єктів господарювання. Це узгоджується з міжнародними підходами, водночас акцентує увагу на специфічних детермінантах, що мають значення саме для української практики [16].

В українській науковій літературі також значну увагу приділено оцінці процедурних аспектів управління проблемними кредитами. Особливість українських комерційних банків полягає у високому ступені залежності від

нормативної політики національного регулятора — Національного банку України (НБУ), що визначає як вимоги до класифікації кредитних ризиків, так і порядок формування резервів. Українські вчені підкреслюють важливість адаптації міжнародних стандартів (зокрема IFRS 9) до національних вимог банківського нагляду, що дозволяє уникати протиріч у практиці застосування методик оцінювання якості кредитного портфеля [19]. Зокрема, здійснення порівняльного аналізу методик формування резервів за міжнародними стандартами та національними регуляторними вимогами показало, що відмінності у класифікаційних підходах можуть суттєво впливати на оцінювання ризикових позицій та, як наслідок, на фінансові результати банків.

Ще один аспект, що активно досліджувався вітчизняними науковцями, полягає в аналізі організаційних механізмів управління проблемними кредитами в українських банках. У своїх працях вітчизняні автори наголошують, що ефективність управління не лише визначається кількісними показниками якості портфеля, але й рівнем професійної підготовки персоналу, ефективністю внутрішніх процедур контролю та координації між департаментами ризик-менеджменту, кредитного комітету та юридичного супроводу [20]. Такий підхід узгоджується з міжнародними моделями, але водночас дозволяє враховувати організаційні особливості українських банків, які мають бути інтегровані в методичне оцінювання.

Методичні підходи до оцінювання управління проблемними кредитами в Україні також враховують правові аспекти примусового стягнення кредитної заборгованості, оскільки ефективність процедур реалізації забезпечення та судового стягнення істотно впливає на повернення проблемних активів. Українські дослідники зазначають, що тривалість судових процедур та недосконалість правових механізмів створюють додаткові ризики, які необхідно враховувати при побудові моделі оцінювання ризику та формуванні пов'язаних з ним управлінських рішень [21]. Такий підхід поглиблює

методичну базу оцінювання, оскільки включає не лише фінансові показники, але й правові та процедурні детермінанти.

Важливо зазначити, що українські науковці також пропонують власні методи кількісного оцінювання управління проблемними кредитами, які враховують специфіку українського банківського сектору. Наприклад, у роботах вітчизняних економістів описано методику побудови показників оцінювання результативності реструктуризації кредитів із урахуванням локальних економічних умов, зокрема врахуванням частки позичальників із відновленою платоспроможністю протягом визначеного періоду після реструктуризації. Такий підхід дозволяє створити більш адекватний інструментарій оцінювання, що відгукується на реалії української практики [18-21].

Кількісне оцінювання результативності управління проблемними кредитами є логічним продовженням методичних та організаційних підходів, що розглядалися раніше. Такий підхід дозволяє не лише описати якість управлінських рішень у словесній формі, але і формалізувати їх через конкретні числові показники, що може бути використано для порівняння, ранжування та прогнозування ефективності діяльності банку. Основна ідея кількісного оцінювання полягає в перетворенні управлінських, організаційних і фінансових характеристик у сукупність індикаторів, що можуть бути математично оброблені, нормалізовані і агреговані.

Одним із фундаментальних кількісних показників є частка проблемних кредитів (NPL Ratio), що відображає частку непрацюючих кредитів у загальному обсязі кредитного портфеля:

$$\text{NPL Ratio} = \frac{Ld}{Pk} \times 100\% \quad (1.2)$$

Де Ld - обсяг непрацюючих кредитів;

R_k – загальний обсяг кредитного портфеля.

Цей індикатор використовується у багатьох емпіричних дослідженнях як базовий маркер якості кредитного портфеля. Частка проблемних кредитів відображає загальний рівень ризику портфеля, проте сама по собі не вимірює якості управління, якщо не супроводжується іншими показниками. Перевага цього індикатора полягає в простоті обчислення та інтерпретації.

Щоб оцінити адекватність створених резервів, використовується коефіцієнт покриття проблемних кредитів резервами (Coverage Ratio), що вимірює співвідношення резервів до обсягу проблемних кредитів:

$$\text{Coverage Ratio} = \frac{R_{NPL}}{NPL} \times 100\%, \quad (1.3)$$

де R_{NPL} – сума сформованих резервів під NPL,

NPL – обсяг NPL.

Цей коефіцієнт дозволяє оцінити ступінь захищеності банку від потенційних втрат. Високий рівень покриття є ознакою консервативної політики ризик-менеджменту і знижує загальні ризики втрат для банку.

Кількісні методи також включають регресійне моделювання, яке дозволяє оцінити вплив окремих змінних (макроекономічних, банківських) на рівень проблемних кредитів.

Запропоновані українськими авторами методичні доповнення й адаптації можуть бути логічно інтегровані у міжнародні моделі оцінювання управління проблемними кредитами. Важливо підкреслити, що ці підходи не суперечать загальноновизнаним науковим моделям, але уточнюють їх у контексті національних особливостей, що робить оцінювання більш релевантним для українських комерційних банків.

Висновки до першого розділу

Систематизація підходів до визначення сутності проблемних кредитів показала, що проблемні кредити, відомі також як непрацюючі або недіючі кредити, становлять одну з ключових загроз для стабільності банківської системи, оскільки вони відображають погіршення якості кредитного портфеля та потенційні втрати для фінансових установ.

Розглянуто підходи до класифікації проблемних кредитів. Визначено, що виникнення проблемних кредитів є результатом складної взаємодії макроекономічних, фінансових та інституційних чинників, доповнених внутрішніми управлінськими рішеннями банків. Розуміння цих факторів має принципове значення для формування ефективної системи управління кредитними ризиками, оскільки дозволяє не лише реагувати на вже сформовані проблемні кредити, але й запроваджувати превентивні механізми, спрямовані на зниження ймовірності їх виникнення в майбутньому.

Систематизовано методичні підходи до оцінювання процесу управління проблемними кредитами. Встановлено, що методичне оцінювання управління проблемними кредитами доцільно розглядати як інтегрований аналітичний процес, спрямований на визначення відповідності фактичних результатів роботи з проблемними активами стратегічним цілям банку та допустимому рівню кредитного ризику. Такий підхід передбачає поєднання кількісних і якісних параметрів, що дозволяє сформувати цілісне уявлення про ефективність управління проблемними кредитами, а не лише про їх поточний стан.

2 АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1 Аналіз стану кредитування вітчизняними комерційними банками

Стан кредитування вітчизняними комерційними банками є важливим індикатором фінансового стану економіки в цілому, оскільки банківське кредитування залишається ключовим механізмом перерозподілу фінансових ресурсів у суспільстві, що обслуговує як реальний сектор економіки, так і споживчий попит. В Україні за останні роки спостерігається певна стабілізація кредитної активності після значного послаблення в період повномасштабної військової агресії, що було зумовлено погіршенням платоспроможності позичальників, зростанням частки непрацюючих кредитів, а також загальною невизначеністю економічного середовища. Стан кредитування вітчизняними комерційними банками в Україні на кінець 2025 року характеризується стійким відновленням обсягів позик, зумовленим стабілізацією макроекономічних умов та посиленням ролі гривневих кредитів у структурі банківських активів, що сприяє загальному зростанню прибутковості сектора. За даними Національного банку України, протягом третього кварталу 2025 року спостерігалось прискорене нарощування гривневих кредитів, яке забезпечило основний внесок у динаміку активів банківської системи, з річним зростанням кредитів бізнесу на рівні 19,3% та населенню на 25,3%, при цьому середня відсоткова ставка за новими кредитами коливалася навколо 19,1%, відображаючи баланс між ризиками та доступністю фінансування. Ця тенденція підкріплюється зниженням частки непрацюючих кредитів до 27,1% на середину року з 30,29% на початку, що вказує на покращення якості портфеля завдяки ефективнішому управлінню ризиками та реструктуризації боргів, хоча воєнні фактори все ще обмежують повне відновлення.

Аналіз секторної структури кредитування демонструє домінування корпоративних позик, які становлять значну частку валових кредитів, з акцентом на гривневі інструменти, тоді як роздрібне кредитування населення демонструє вищі темпи зростання, зумовлені попитом на споживчі та іпотечні продукти в умовах помірної інфляції. За дев'ять місяців 2025 року банківський сектор зафіксував чистий прибуток у 119,4 млрд грн, переважно завдяки високій чистій процентній маржі та помірним потребам у формуванні резервів, при цьому загальний обсяг кредитної активності поступово нарощувався, сприяючи стабільному фінансуванню з боку домогосподарств. Водночас, ризики залишаються помірними, з очікуваним зростанням валютних та кредитних ризиків у короткостроковій перспективі, що вимагає посиленого нагляду за ліквідністю.

Основною характеристикою стану кредитування є динаміка кредитного портфеля комерційних банків, що включає його обсяг, структуру за видами позичальників (населення, бізнес) та за строками погашення. За даними НБУ, валовий гривневий кредитний портфель банків станом на 1 липня 2025 року досяг приблизно 1,432 трлн грн, що відображає зростання на понад 10 % за перше півріччя, а за дев'ять місяців — на близько 14 % порівняно з початком 2025 року. Зростання відбулося за рахунок активізації кредитування як малого та середнього бізнесу, так і корпоративного сектору, що свідчить про поступове відновлення інвестиційної й операційної активності підприємств у посткризовий період. Зокрема, обсяг кредитів МСБ зріс на близько 31 % за звітний період, що підкреслює позитивну тенденцію розширення доступу підприємств до банківського фінансування.

Якість кредитного портфеля є не менш важливою характеристикою оцінювання стану кредитування, оскільки відображає рівень ризику, пов'язаного з неповерненням позик. Показник, що використовується для цього, — частка непрацюючих кредитів (NPL Ratio), який відображає відношення обсягу непрацюючих кредитів до загального портфеля. Станом на

початок 2025 року частка NPL знизилась до 30,3 %, що на 7,1 процентного пункту менше, ніж роком раніше, і є продовженням тенденції зниження, яка спостерігається з 2023 року. Зниження частки непрацюючих кредитів відображає позитивну динаміку якості кредитування, оскільки банки активно списували старі проблемні активи та видавали нові високоякісні кредити, в першу чергу в гривні, що мало сприятливий вплив на фінансові показники банківського сектору [22].

Якісні зміни в кредитному портфелі проявляються не лише у загальному скороченні частки NPL, але і в її розподілі за сегментами. Так, частка непрацюючих кредитів у роздрібному портфелі значно знизилась, а також відзначено покращення корпоративних позик, що свідчить про більш ефективну оцінку кредитоспроможності позичальників і впровадження жорсткіших процедур контролю за обслуговуванням зобов'язань. Така динаміка підсилює позитивну оцінку стану кредитування, але одночасно підкреслює необхідність ефективного ризик-менеджменту на етапах оцінювання позичальників і моніторингу портфеля [22].

Для кращого сприйняття динаміки стану кредитування вітчизняними комерційними банками пропонується таблиця 2.1, що узагальнює ключові показники кредитного портфеля на кінець 2024 — середину 2025 року.

Таблиця 2.1 – Основні показники кредитного портфеля комерційних банків України (2024–2025)

Показник	Значення
Валова сума кредитного портфеля (лип. 2025)	~1,432 трлн грн
Темп приросту портфеля (перші 9 міс. 2025)	~14,0 %
Частка непрацюючих кредитів (січ. 2025)	30,3 %
Частка NPL — роздрібні кредити	~15,5 %
Частка NPL — корпоративні кредити	~39 %

Для ілюстрації динаміки непрацюючих кредитів наведено графік, що відображає тенденції якості кредитного портфеля в українській банківській

системі, де видно поступове зниження NPL-рівня протягом року, з акцентом на вплив регуляторних заходів.

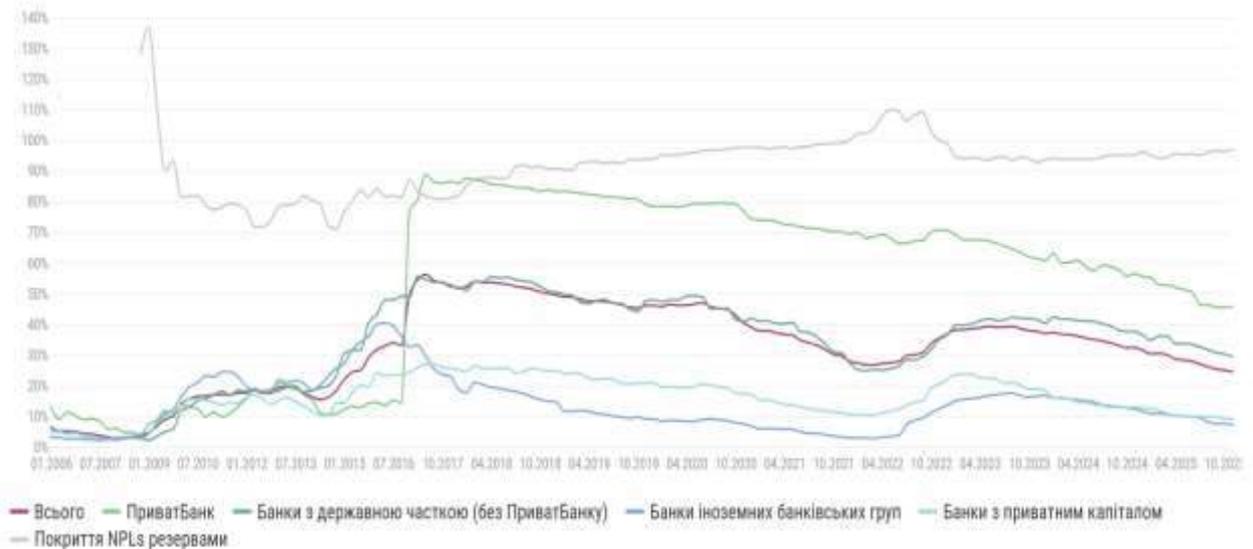

Рисунок 2.1 – Частка непрацюючих кредитів (NPL) у розрізі банківських груп, %

Рисунок 2.1 підкреслює еволюцію NPL, демонструючи кореляцію між макроекономічною стабілізацією та покращенням якості активів. Порівняльний аналіз ключових показників кредитування за 2025 рік наведено в таблиці 2.2, в якій зібрано дані щодо обсягів, зростання та ризиків, базуючись на офіційній статистиці.

Підсумовуючи аналіз стану кредитування вітчизняними комерційними банками, можна зробити висновок про поступове відновлення кредитної активності після пікових потрясінь, пов'язаних із воєнною агресією та макроекономічними шоками. З одного боку, банки нарощують обсяги кредитного портфеля та підтримують розвиток бізнесу й споживчого сектору, з іншого — продовжується тенденція зниження частки проблемних кредитів, що підвищує якість активів та знижує ризики фінансової системи.

Таблиця 2.2 – Порівняльний аналіз ключових показників кредитування за 2025 рік

Показник	Значення на початок 2025	Значення на середину 2025	Значення на кінець третього кварталу 2025	Річне зростання (%)
Валові кредити бізнесу (гривневі)	Базовий рівень	Зростання на 10-15%	Значне прискорення	19,3
Кредити населенню	Базовий рівень	Помірне зростання	Високі темпи	25,3
Частка непрацюючих кредитів (NPL)	30,29%	27,1%	Подальше зниження	-3,19 (зниження)
Середня відсоткова ставка	18,9% (середня за 2024)	19,1%	Стабілізація	+0,2
Чистий прибуток сектора	Н/Д	Н/Д	119,4 млрд грн (за 9 місяців)	Значне зростання

Проте подальше зростання кредитування потребує подальшого удосконалення механізмів оцінки кредитоспроможності позичальників, управління ризиками та стимулювання довгострокових кредитних продуктів, зокрема іпотечного та інвестиційного кредитування.

2.2 Загальна характеристика АТ КБ «Приватбанк»

Акціонерне товариство комерційний банк «Приватбанк» представляє собою провідну фінансову установу в українській банківській системі, яка вирізняється домінуючим положенням на ринку роздрібних послуг та значним впливом на стабільність національної економіки, з активами, що становлять істотну частку загальних банківських ресурсів країни. Заснований у 1992 році як приватна структура, банк пройшов через значні трансформації, зокрема націоналізацію в грудні 2016 року, коли уряд України придбав 100% акцій через випуск додаткових емісій на суму 116,8 млрд грн, фінансуючи це

державними облігаціями, з подальшою докапіталізацією в 2017 році на 38,6 млрд грн, що було зумовлено необхідністю подолання дефіциту капіталу та забезпечення безперервності операцій для мільйонів клієнтів. Цей крок не лише стабілізував банк, але й надав державі монопольне становище в сегментах банківських відділень, банкоматів, терміналів самообслуговування та електронних платіжних карток, хоча й викликав дискусії щодо порушення конкуренції на ринку [23].

Структурно «Приватбанк» функціонує як державний банк з повною власністю держави на статутний капітал, інтегруючись у систему чотирьох ключових державних установ поряд з Ощадбанком, Укресімбанком та Укргазбанком, де сукупна частка державних банків перевищує 50% капіталу банківської системи, що посилює роль держави в фінансовому секторі. Банк володіє розгалуженою регіональною мережею, яка забезпечує доступність послуг для широкого кола клієнтів, включаючи освітні, медичні, наукові та культурні установи, що зобов'язані відкривати рахунки виключно в державних банках, тим самим підкреслюючи його соціальну орієнтованість. У контексті операційної моделі банк акцентує увагу на делегованому зберіганні готівки Національного банку України, де він бере на себе частину функцій центрального банку з фізичного збереження та управління резервами, сприяючи логістиці готівки та стійкості системи в умовах криз, нестабільності чи воєнних конфліктів, з опорою на інституційну довіру між регулятором та банком.

У структурному вимірі ПриватБанк є універсальним банком, що обслуговує різноманітні сегменти ринку: від роздрібного та малого бізнесу до великого корпоративного сектору. Він пропонує повний спектр банківських продуктів, включно з поточними рахунками, депозитами, кредитуванням, платіжними картами, електронними платіжними сервісами, інвестиційними продуктами і рішеннями для управління капіталом. Завдяки широкій мережі доступу та глибокій цифровій інтеграції банк сформував одну з найбільших у

країні баз активних клієнтів, що перевищує 19 мільйонів осіб фізичних і юридичних осіб, які використовують його послуги для здійснення фінансової діяльності та повсякденних операцій.

ПриватБанк також вирізняється високим рівнем цифрової трансформації і технологічного оснащення, що дозволило йому стати лідером у галузі дистанційного обслуговування клієнтів. Його цифрові сервіси, зокрема система дистанційного банкінгу Privat24, широко визнані як серед користувачів, так і в професійних рейтингах, значною мірою завдяки інноваційному підходу до інтеграції мобільних та онлайн-рішень. Ця цифрова інфраструктура забезпечує не лише банківські операції, а й широкий спектр фінансових сервісів (від переказів і платежів до управління рахунками) з високою доступністю у будь-який час.

З точки зору економічної ваги, ПриватБанк займає провідну позицію на українському ринку. За даними за 2024 рік, банк посідав друге місце за обсягом активів серед комерційних банків України, маючи частку ринку понад 22,8 %, що свідчить про його значний вплив на структуру банківської системи та фінансові потоки в економіці. Водночас високий рівень його прибутковості — один із найвищих серед українських банків — підтверджує здатність ефективно працювати навіть в умовах структурних ризиків та макроекономічних викликів.

Функціональна мережа ПриватБанку включає тисячі відділень, банкоматів і POS-терміналів по всій Україні, що забезпечує фізичну доступність банківських послуг для широкого кола споживачів, при цьому цифрові канали дозволяють суттєво розширити охоплення та знизити транзакційні витрати. За даними Національного банку України, у 2024–2025 роках ПриватБанк утримував домінуючу частку на ринку платіжних карт, становлячи більшу частину активних карток у системі, що відображає ступінь довіри клієнтів до його сервісів і технологічних рішень.

Загалом, ПриватБанк може бути охарактеризований як системно важлива, технологічно прогресивна державна банківська установа, що відіграє ключову роль у національній фінансовій архітектурі, забезпечуючи широкий спектр фінансових послуг і підтримуючи економічну стабільність та розвиток у контексті сучасних викликів. Щодо спектру послуг, «Приватбанк» пропонує комплексний набір фінансових інструментів, охоплюючи поточні та депозитні рахунки, споживче кредитування з реальною ставкою близько 37% у 2023 році на загальних ринкових умовах, а також цифрові платформи для платежів, які обслуговують понад 60% транзакцій картками в країні та залучають близько 50% роздрібних клієнтів. Банк вирізняється високою технологічністю, зокрема в сегменті офбалансових послуг та диверсифікації продуктів, що сприяє ефективному перетворенню заощаджень в інвестиції, хоча загальна ефективність українського банківського сектора, включаючи «Приватбанк», страждає від історичного спадку централізованого планування, з втратами до половини факторних ресурсів у процесі виробництва послуг через відхилення від ефективної межі. Великі банки на кшталт «Приватбанку» демонструють перевагу в управлінській ефективності, тоді як менші установи перевершують у масштабній ефективності, з потенціалом консолідації для використання економії масштабу.

Фінансова ефективність банку характеризується значним внеском у державні доходи, з 92% дивідендів та 59% податку на прибуток від державних банків за період 2009–2022 рр., де «Приватбанк» генерував 3218 млн дол. США дивідендів та 898 млн дол. США податків у 2019–2022 рр., хоча кумулятивний дефіцит грошових потоків сягнув 2364 млн дол. США на початок 2023 року, відображаючи неефективність операцій та залежність від державних вливань. Рентабельність власного капіталу та активів банку залишається нижчою порівняно з комерційними установами, не досягаючи відсоткових ставок за облігаціями в окремі роки, що призводить до додаткового навантаження на публічні фінанси та зростання боргової

залежності країни, з потенційним зменшенням фінансування соціальних видатків. Кредитний портфель банку демонструє динаміку зростання, з фокусом на різні сектори економіки, хоча проблеми з якістю активів, успадковані з донаціоналізаційного періоду, вимагають постійного моніторингу та реструктуризації для мінімізації ризиків.

У загальному контексті української банківської системи «Приватбанк» відіграє домінуючу роль як системно важлива установа, сприяючи фінансовій стабільності через управління ризиками та підтримку ліквідності, хоча його державна власність викликає критику за витіснення приватних інвестицій та порушення ринкової конкуренції. Банк ефективно використовує кошти платників податків для утримання інфраструктури, виправдовуючи збереження в державній власності в умовах цільового скорочення частки державного капіталу до 25% до 2025 року, хоча поточні показники коливаються на рівні 47–55%, що підкреслює необхідність оптимізації для підвищення загальної ефективності сектора. Його операції в промислових та політично сприятливих регіонах забезпечують вищу продуктивність порівняно з іншими установами, сприяючи економічному зростанню, але також підкреслюють вразливість до зовнішніх шоків, таких як геополітичні кризи чи пандемії.

Академічне й практичне значення ПриватБанку впливає не лише з його розмірів, а й із ролі, яку він відіграє у фінансовій стійкості держави. Як одна з ключових фінансових інституцій, банк бере участь у реалізації державних програм та механізмів підтримки економіки, зокрема через кредитування малого і середнього бізнесу, і водночас обслуговує значну частку зарплатних та соціальних проектів. Така двояка функція — комерційна і суспільно-економічна — робить ПриватБанк предметом інтенсивного дослідження як у наукових, так і у прикладних фінансових колах.

2.3 Аналіз показників діяльності АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр.

Діяльність АТ КБ «Приватбанк» у період 2022–2024 років характеризується стійким зростанням ключових фінансових показників, зумовленим адаптацією до викликів воєнного стану, посиленням клієнтської бази та ефективним управлінням ризиками, що дозволило банку зберегти лідерські позиції в українській банківській системі з часткою ринку понад 20% за активами. Загальні активи банку зросли з 540,658 млн грн у 2022 році до 761,530 млн грн у 2024 році, відображаючи середньорічний приріст на рівні приблизно 19%, переважно за рахунок збільшення портфеля кредитів та інвестицій у цінні папери, хоча темпи уповільнилися у 2024 році порівняно з 2023-м через консервативну політику резервування. Зобов'язання також демонстрували динаміку зростання, сягнувши 662,160 млн грн у 2024 році проти 482,719 млн грн у 2022-му, з акцентом на залучення депозитів клієнтів, які зросли на понад 30% за період, що свідчить про посилення довіри вкладників попри економічну нестабільність.

Чистий прибуток банку зріс від 30,250 млн грн у 2022 році до 40,141 млн грн у 2024-му, з піковим значенням 37,765 млн грн у 2023-му, що пояснюється подвоєнням прибутку до оподаткування з 34,740 млн грн до 81,165 млн грн за період, зумовленим оптимізацією витрат та зростанням процентного доходу. Чистий процентний дохід збільшився з 39,920 млн грн у 2022 році до 66,888 млн грн у 2024-му, відображаючи ефективне управління активами в умовах високих ставок Національного банку України, тоді як комісійний дохід зріс з 20,440 млн грн до 27,768 млн грн, підкреслюючи диверсифікацію доходів через цифрові послуги. Адміністративні та операційні витрати залишалися контрольованими, зростаючи з 10,510 млн грн до 11,429 млн грн, що становить середньорічний приріст менш ніж 4%, значно нижчий за рівень інфляції, завдяки цифровізації процесів.

З таблиці 2.3 видно, що протягом 2022-2024рр. спостерігалось зростання загальної вартості активів АТ КБ «Приватбанк». В 2024р. загальні активи АТ КБ «Приватбанк» становили 761530 млн грн, що на 40,85% більше порівняно із 2022р. та на 11,98% більше порівняно із 2023р.

Аналогічну динаміку зростання мали й загальні зобов'язання АТ КБ «Приватбанк», які в 2024 р. склали 662160 млн грн, що на 37,17% більше порівняно із 2022р. та на 11,98% більше порівняно із 2023р.

Динаміку зростання мав і власний капітал АТ КБ «Приватбанк».

Таблиця 2.3 – Аналіз абсолютних показників діяльності АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр., млн грн

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна значень 2024р. порівняно із 2022р.		Зміна значень 2024р. порівняно із 2023р.	
				Абсолютна	Темп приросту, %	Абсолютна	Темп приросту, %
Загальні активи	540 658	680 068	761 530	220872,00	40,85	81462,00	11,98
Загальні зобов'язання	482 719	595 036	662 160	179441,00	37,17	67124,00	11,28
Власний капітал	57 939	85 032	99 370	41431,00	71,51	14338,00	16,86
Чистий прибуток	30 250	37 765	40 141	9891,00	32,70	2376,00	6,29
Чистий процентний дохід	39 920	59 622	66 888	26968,00	67,56	7266,00	12,19
Чистий комісійний дохід	20 440	24 439	27 768	7328,00	35,85	3329,00	13,62
Адміністративні витрати	10 510	10 988	11 429	919,00	8,74	441,00	4,01

В 2024р. загальна вартість власного капіталу АТ КБ «Приватбанк» склала 99370 млн грн, що на 71,51% більше порівняно із 2022р. та на 16,86% більше порівняно із 2023р.

Позитивним є й зростання чистого прибутку АТ КБ «Приватбанк» протягом 2022-2024рр. В 2022р. чистий прибуток АТ КБ «Приватбанк» склав 30250 млн грн, в 2023р. – 37765 млн грн, а в 2024р. – 40141 млн грн. Загальне

зростання чистого прибутку АТ КБ «Приватбанк» в 2024р. склало 32,7% порівняно із 2022р. та 6,29% – порівняно із 2023р.

Зростання спостерігалось і за истим процентним доходом та за чистим комісійним доходом. Загальна динаміка доходів ПриватБанку за 2022–2024 роки свідчить про зростаючу роль процентних та комісійних доходів в доходній частині звітності.

Отже, попередній аналіз діяльності АТ КБ «Приватбанк» показав, що комерційни банку має позитивну динаміку покращення свого фінансового стану.

Проаналізуємо виконання нормативів ліквідності АТ КБ «Приватбанк» протягом 2022-2024 рр.

Таблиця 2.4 – Аналіз дотримання АТ КБ «Приватбанк» нормативів ліквідності

Норматив ліквідності	2022 (%)	2023 (%)	2024 (%)	Регуляторний мінімум (%)
Коефіцієнт покриття ліквідністю (всі валюти)	311.01	462.83	349.46	100
Коефіцієнт покриття ліквідністю (іноземна валюта)	260.14	266.09	306.38	100
Коефіцієнт чистого стабільного фінансування	182.24	185.21	128.22	100

З таблиці 2.4 видно, що АТ КБ «Приватбанк» дотримується нормативів ліквідності встановлених НБУ. Так, як за усіма валютами, так і за іноземною валютою АТ КБ «Приватбанк» дотримується нормативу розміру коефіцієнта покриття ліквідністю. Коефіцієнт покриття ліквідністю – це ключовий банківський норматив, що встановлений Національним банком України, який показує, чи має банк достатньо високоякісних ліквідних активів, щоб пережити 30-денний стресовий період відтоку коштів, покриваючи чисті очікувані відтоки грошей. За регуляторного мінімуму 100% АТ КБ «Приватбанк» мало це показник на рівні 311,01%-462,83%.

Відповідає встановленого нормативу НБУ і коефіцієнт чистого стабільного фінансування, який в 2024р. склав 128,22%. Коефіцієнт чистого стабільного фінансування – це норматив банківської ліквідності, що встановлює мінімально необхідний рівень стабільного фінансування на горизонті одного року, гарантуючи, що банки матимуть достатні довгострокові пасиви (капітал та стабільні зобов'язання) для покриття своїх довгострокових активів і позабалансових зобов'язань. Він розраховується як співвідношення обсягу наявного стабільного фінансування (ASF) до обсягу необхідного стабільного фінансування (RSF) і є ключовим інструментом Базельського комітету для підвищення стійкості банків після кризи 2008 року.

Аналіз фінансової діяльності ПриватБанку за три останні роки демонструє здатність фінансової установи не лише адаптуватися до екстремальних макроекономічних умов, а й поступово покращувати результати основної операційної діяльності. Фінансова звітність Банку, що складається відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності та нормативних вимог регулятора, відображає доходи, витрати, прибуток, а також виконання ключових нормативів капіталу та ліквідності.

Виконання нормативу достатності регулятивного капіталу (Н2) АТ КБ «Приватбанк» протягом 2022–2024 років характеризується стабільним перевищенням регуляторних вимог Національного банку України, де мінімальне значення становить не менше 10%, що забезпечує значний буфер для покриття ризиків в умовах воєнної нестабільності та економічних викликів (таблиця 2.5).

Станом на початок 2024 року, за результатами оцінки стійкості, показник Н2 сягав 21,8%, що свідчить про рекордний рівень капіталізації та відсутність потреби в додатковій докапіталізації, на відміну від окремих державних установ. Така динаміка відображає ефективне управління капіталом через реінвестування прибутку та консервативну політику

резервування, сприяючи загальній фінансовій стійкості банку як системно важливої установи.

Таблиця 2.5 – Аналіз дотримання АТ КБ «Приватбанк» нормативів достатності капіталу

Показник	2022 рік (%)	2023 рік (%)	2024 рік (початок) (%)	Регуляторний мінімум (%)
Норматив достатності регулятивного капіталу (Н2)	>15	>18	21,8	10
Норматив достатності основного капіталу	>8	>9	10,9	7

Щодо обов’язкового резервування, банк повністю дотримувався вимог НБУ протягом аналізованого періоду, без зафіксованих порушень, адаптуючись до змін нормативів, запроваджених у відповідь на воєнні умови та макроекономічні шоки. Нормативи резервування, що застосовувалися до коштів клієнтів у національній та іноземній валютах, виконувалися в повному обсязі, з урахуванням перехідних положень та коригувань, спрямованих на підтримку ліквідності сектора, що дозволило банку уникнути негативних розривів та забезпечити безперервність операцій.

Оцінка стійкості, проведена Національним банком України, підтвердила високу резистентність «Приватбанку» до стресових сценаріїв. За результатами оцінки 2023 року (з урахуванням даних за 2022–2023), банк продемонстрував значний запас капіталу навіть у несприятливих умовах, з показником достатності основного капіталу на рівні 10,9% (при нормативному мінімумі 7%), не вимагаючи додаткових вливань. Стрес-тестування, відновлене після перерви у 2020–2022 роках, враховувало воєнні ризики та макроекономічні прогнози, підкреслюючи здатність банку витримувати потенційні втрати без загрози платоспроможності.

Оцінимо показники рентабельності АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024рр. на основі даних таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз показників рентабельності АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр.,%

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна значень 2024р. порівняно із 2022р.		Зміна значень 2024р. порівняно із 2023р.	
				Абсолютна	Темп приросту, %	Абсолютна	Темп приросту, %
Рентабельність активів (ROA)	5,59	5,55	5,27	-0,32	-5,72	-0,28	-5,05
Рентабельність власного капіталу (ROE)	52,2	44,4	40,4	-11,80	-22,61	-4,00	-9,01

З таблиці 2.6 видно, що на АТ КБ «Приватбанк» спостерігається негативна динаміка зниження рівня рентабельності протягом 2022-2024рр. Якщо в 2022р. рентабельність активів склала 5,59%, то в 2023р. вона знизилась до 5,55%, а в 2024р. – до 5,27%.

Аналогічну динаміку мав і коефіцієнт рентабельності власного капіталу, який в 2022р. скла 52,2%, в 2023р. – 44,4%, а в 2024р. – 40,4%.

З таблиці 2.7 видно, що структура доходів АТ КБ «Приватбанк» у період 2022–2024 років характеризується домінуванням процентних доходів, які формують основу операційної прибутковості установи, з поступовим зростанням їхньої абсолютної величини внаслідок підвищення ставок Національного банку України та розширення кредитного портфеля, хоча частка комісійних доходів залишалася стабільно високою, відображаючи фокус на роздрібних послугах і цифрових транзакціях.

Таблиця 2.7 – Аналіз складу, структури доходів і витрат АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 рік (млн грн)	Частка (%)	2023 рік (млн грн)	Частка (%)	2024 рік (млн грн)	Частка (%)
Процентні доходи	43 687	55,0	66 237	58,5	77 594	60,2
Комісійні доходи	32 945	41,4	41 589	36,7	46 602	36,1
Інші операційні доходи	2 956	3,7	2 367	2,1	1 918	1,5
Загальні доходи	79 588	100,0	110 193	100,0	126 114	100,0
Процентні витрати	3 767	11,7	6 617	17,4	10 706	24,5
Комісійні витрати	12 505	38,9	17 150	45,1	18 834	43,1
Адміністративні та операційні витрати	10 510	32,7	10 988	28,9	11 429	26,1
Резерви під знецінення	15 396	47,9	4 588	12,1	2 072	4,7
Загальні витрати (без податків)	32 178	100,0	38 055	100,0	42 609	100,0

Процентні доходи зросли з 43,687 млн грн у 2022 році до 66,237 млн грн у 2023-му та 77,594 млн грн у 2024-му, що становить середньорічний приріст близько 33%, зумовлений відновленням економічної активності та адаптацією до воєнних умов, тоді як комісійні доходи підвищилися з 32,945 млн грн до 41,589 млн грн і 46,602 млн грн відповідно, підкреслюючи диверсифікацію джерел надходжень через платіжні сервіси. Інші операційні доходи, навпаки, демонстрували тенденцію до зниження, зменшившись з 2,956 млн грн у 2022 році до 2,367 млн грн у 2023-му та 1,918 млн грн у 2024-му, що становить менш ніж 3% від загальних доходів, і пов'язано з обмеженими можливостями в неосновних сегментах через зовнішні шоки. Частка процентних доходів у загальній структурі коливалася на рівні 53–56%, тоді як комісійні займали 40–42%, що свідчить про збалансовану модель, орієнтовану на стабільність у кризовий період (рис. 2.2).

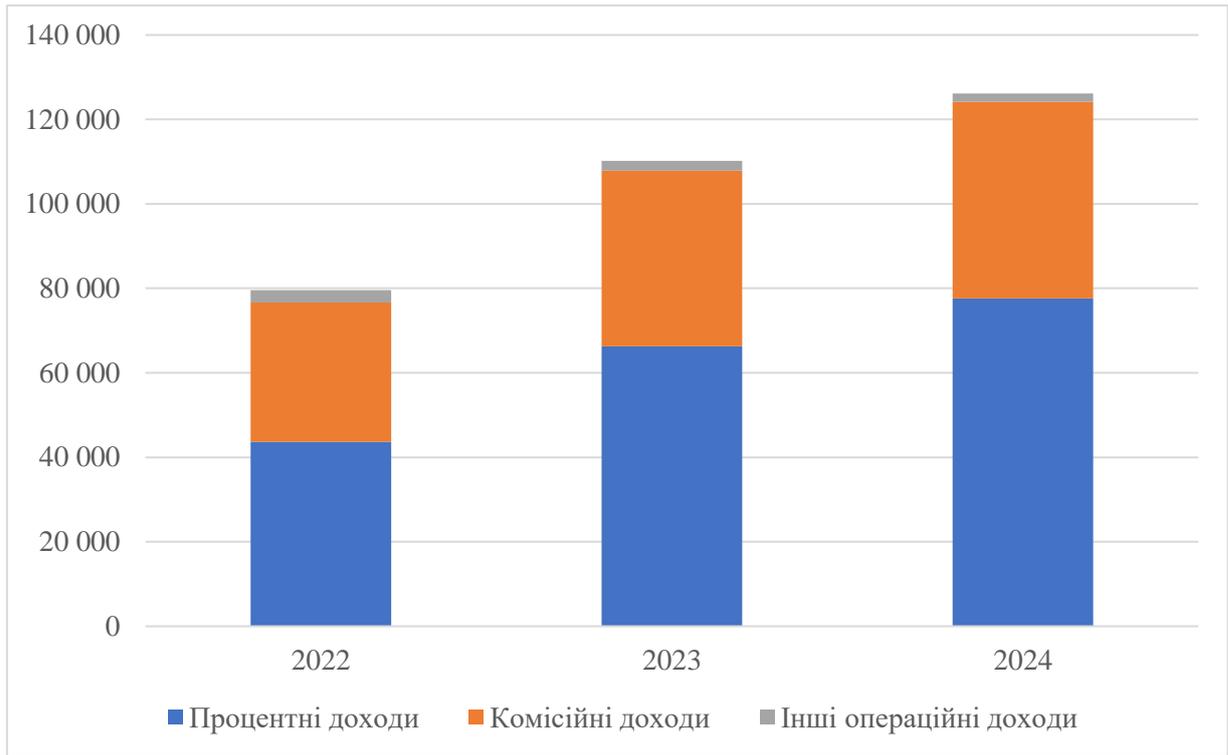

Рисунок 2.2 – Динаміка складу доходів АТ КБ «Приватбанк»

Витратна частина діяльності банку відображає контрольоване зростання операційних витрат при значному скороченні резервів під знецінення, що сприяло посиленню прибутковості, з адміністративними та іншими операційними витратами, які зросли з 10,510 млн грн у 2022 році до 10,988 млн грн у 2023-му та 11,429 млн грн у 2024-му, становлячи середньорічний приріст менш ніж 4%, значно нижчий за рівень інфляції, завдяки оптимізації процесів і цифровізації. Процентні витрати підвищилися з 3,767 млн грн до 6,617 млн грн і 10,706 млн грн, відображаючи дорожчання ресурсів у воєнний період, тоді як комісійні витрати зросли з 12,505 млн грн до 17,150 млн грн та 18,834 млн грн, корелюючи з розширенням транзакційного бізнесу (рис. 2.3). Резерви під знецінення активів суттєво зменшилися з -15,396 млн грн у 2022 році до -4,588 млн грн у 2023-му та -2,072 млн грн у 2024-му, що вказує на покращення якості портфеля та зниження ризиків дефолту, сприяючи зростанню прибутку перед оподаткуванням з 34,740 млн грн до 72,877 млн грн і 81,165 млн грн.

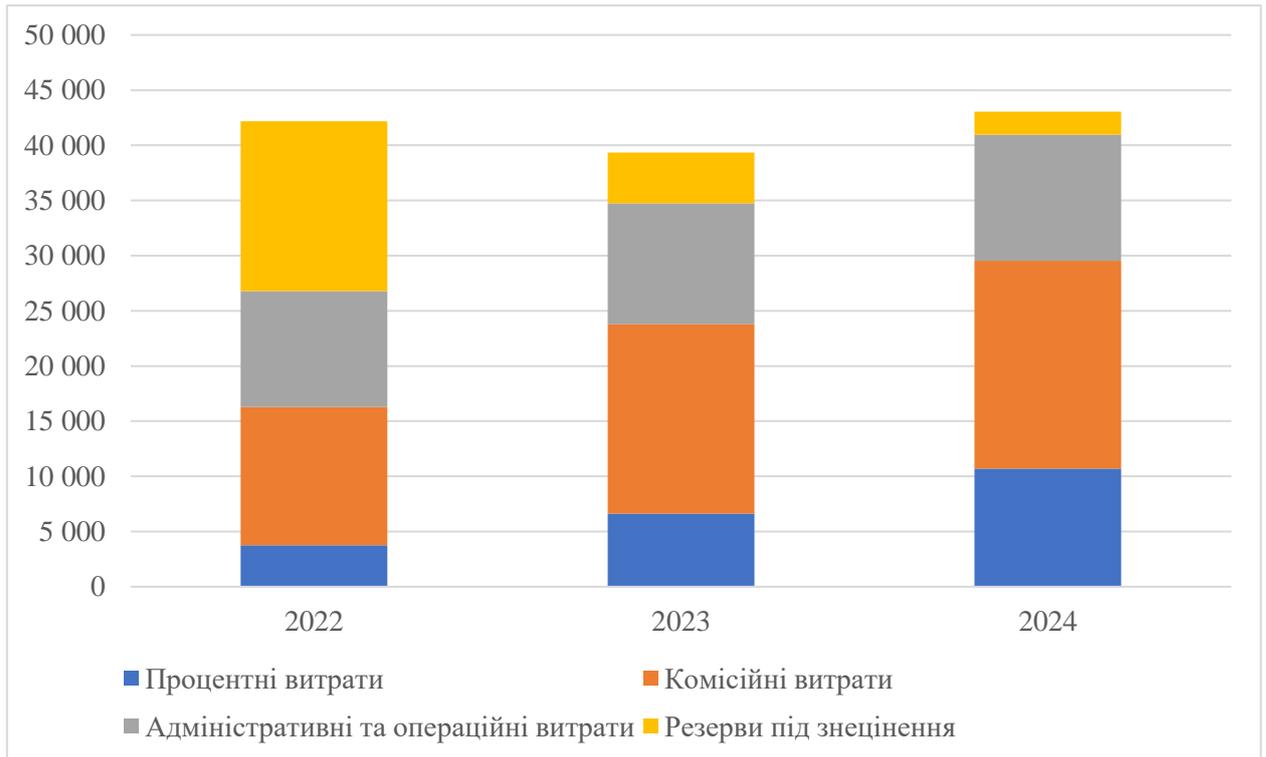

Рисунок 2.3 – Динаміка складу витрат АТ КБ «Приватбанк»

Податкові витрати також зросли з 4,486 млн грн до 35,020 млн грн та 40,892 млн грн, відображаючи прогресивне оподаткування в умовах економічного відновлення, що призвело до чистого прибутку на рівні 30,254 млн грн, 37,857 млн грн та 40,273 млн грн відповідно.

Таким чином, аналіз діяльності АТ КБ «Приватбанк» показав, що в комерційному банку спостерігається зростання загальної вартості активів, чистого прибутку, власного капіталу, доходів. АТ КБ «Приватбанк» дотримується нормативів, встановлених НБУ.

Разом з тим, в АТ КБ «Приватбанк» спостерігається негативна динаміка скорочення рівня показників рентабельності.

2.4 Оцінка кредитної діяльності АТ КБ «Приватбанк»

Проведемо аналіз стану управління кредитами АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024рр.

Управління кредитами в АТ КБ «Приватбанк» протягом 2022–2024 років характеризується адаптацією до умов воєнного стану, з акцентом на стабілізацію портфеля, розширення кредитування в роздрібному та бізнес-сегментах, а також посилення контролю за ризиками через сегментацію позичальників за ступенем ризику та географією. Порівняльний аналіз ключових показників кредитного портфеля за типами наведено в таблиці 2.8, в якій дані агреговані за роками для оцінки динаміки (в млн грн).

Загальний валовий кредитний портфель зріс з 250 496 млн грн у 2022 році до 283 798 млн грн у 2024-му, відображаючи середньорічний приріст близько 6,5%, зумовлений відновленням економічної активності та фокусом на мікро-, малому та середньому бізнесі, а також індивідуальних позичальниках. Кредитна політика банку була консервативною, з використанням машинного навчання для оцінки ризиків, автоматизованих рішень для 70–85% кредитів та співпрацею з гарантами, такими як Кабінет Міністрів України та ЄБРР, для розподілу ризиків. Реструктуризація боргів, моніторинг фінансового стану позичальників та реоцінка застави дозволили мінімізувати втрати, хоча воєнні фактори, такі як окупація територій та мобілізація, вимагали спеціальних заходів, включаючи кредитні канікули та пільгові умови для військовослужбовців.

Таблиця 2.8 ілюструє переорієнтацію на роздрібне кредитування, де портфель фізичних осіб зріс на понад 100% за період, тоді як окремий портфель проблемних кредитів стабілізувався з тенденцією до скорочення завдяки реструктуризації та списанням.

Таблиця 2.8 – Динаміка ключових показників кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за типами за 2022-2024 рр., млн грн

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна значень 2024р. порівняно із 2022р.		Зміна значень 2024р. порівняно із 2023р.	
				Абсолютна	Темп приросту, %	Абсолютна	Темп приросту, %
Окремий портфель (проблемні кредити, видані до 19.12.2016)	167931	170 042	162410	-5521,00	-3,29	-7632	-4,49
Корпоративні кредити (включаючи середні підприємства)	3 127	6 386	9 112	5985,00	191,40	2726,00	42,69
Кредити фізичним особам – картки	32 413	54 500	62 703	30290,00	93,45	8203,00	15,05
Кредити фізичним особам – споживчі	3 239	9 751	12 738	9499,00	293,27	2987,00	30,63
Кредити фізичним особам – іпотека	1 635	5 618	8 559	6924,00	423,49	2941,00	52,35
Кредити фізичним особам – авто	178	885	2 675	2497,00	1402,81	1790,00	202,26
Кредити фізичним особам – інші	11	13					
Кредити мікрота малим підприємствам (SME)	15 610	25 454	23 606	7996,00	51,22	-1848,0	-7,26
Фінансовий лізинг (загальний)	377	809	1 835	1458,00	386,74	1026,00	126,82
Загальний валовий портфель	250 496	274 917	283798	33302,00	13,29	8881,00	3,23

Управління кредитами в АТ КБ «Приватбанк» протягом 2022–2024 років включало комплексний набір інструментів і процедур, спрямованих на мінімізацію ризиків шляхом регулярного моніторингу та коригування параметрів кредитних операцій, що дозволяло адаптуватися до волатильних макроекономічних умов, зумовлених воєнним станом та зовнішніми шоками. Регулярні перегляди кредитних лімітів проводилися на основі періодичного аналізу фінансового стану позичальників, з урахуванням змін у їхній платоспроможності, галузевих тенденцій та геополітичних факторів, що забезпечувало динамічне обмеження експозиції на ризиковані сегменти. Наприклад, ліміти переглядалися щоквартально або за подією (тригерними індикаторами, такими як прострочка чи погіршення рейтингу), з можливістю скорочення чи блокування для позичальників у вразливих секторах, таких як енергетика чи регіони з високим ризиком окупації. Вимоги до застави були посилені через обов'язкову реоцінку забезпечення (нерухомість, обладнання, товарні запаси) з використанням незалежних оцінювачів та дисконтування за коефіцієнтами ліквідності, що дозволяло підтримувати високий рівень покриття (coverage ratio) на рівні понад 100% для більшості портфелів, мінімізуючи потенційні втрати при дефолті.

Ключовим елементом оцінки кредитного ризику стала модель очікуваних кредитних втрат (Expected Credit Losses, ECL) відповідно до IFRS 9, яка передбачала використання форвард-лукінг інформації та ймовірнісно-зважених сценаріїв для розрахунку резервів.

Модель ECL базувалася на триетапному підході:

- 1 – 12-місячні очікувані втрати для виконуваних кредитів;
- 2 – для кредитів зі значним зростанням ризику, наприклад, прострочка понад 30 днів чи погіршення макрофакторів;
- 3 – для кредитно-знецінених активів з об'єктивними ознаками дефолту, такими як прострочка понад 90 днів.

Розрахунок ECL включав компоненти ймовірності дефолту (PD), втрат за дефолтом (LGD) та експозиції на момент дефолту (EAD), скориговані на форвард-лукінг макроекономічні змінні, такі як динаміка ВВП (прогнози зростання чи спаду), рівень інфляції (вплив на реальні доходи позичальників), курс національної валюти (девальваційні ризики для валютних кредитів) та інші індикатори, включаючи безробіття чи енергетичну стабільність.

Для забезпечення неупередженості та врахування діапазону можливих исходів застосовувалася множинна сценарна модель з ймовірнісним зважуванням, де базовий сценарій (base case) отримував вагу 30–40%, відображаючи найбільш імовірний шлях економічного розвитку за консенсус-прогнозами (наприклад, помірне відновлення ВВП після воєнних шоків), тоді як песимістичний сценарій (downside або adverse) — 60–70%, з акцентом на стресові умови, такі як тривала інфляція, значна девальвація чи подальші геополітичні загострення. Оптимістичний сценарій (upside) зазвичай мав меншу вагу або інтегрувався в базовий для уникнення надмірного оптимізму. Ваги сценаріїв коригувалися щоквартально на основі актуальних макропрогнозів від НБУ, МВФ чи внутрішніх моделей, з чутливістю аналізу (sensitivity analysis), що демонстрував вплив змін у вагах на рівень резервів у діапазоні 10–20%. Такий підхід дозволяв уникнути проциклічності, забезпечуючи раннє провізіювання в періоди невизначеності, як у 2022 році (пік воєнних ризиків), з поступовим зниженням резервів у 2023–2024 роках завдяки стабілізації. Додатково застосовувалися пост-модельні коригування (post-model adjustments) для секторів з високою вразливістю, наприклад, корекція PD для позичальників в окупованих регіонах чи залежних від імпорту.

Управління проблемними кредитами є критичною складовою банківської діяльності, оскільки дозволяє забезпечувати фінансову стійкість фінустанови в умовах економічної нестабільності. Протягом 2022–2024 років ПриватБанк зазнав значного впливу макроекономічних ризиків, пов'язаних із

повномасштабним вторгненням РФ, але продемонстрував здатність зменшувати обсяги непрацюючих кредитів та вдосконалювати механізми їх управління. Це стало можливим завдяки поєднанню активних заходів із реструктуризації, списання старих боргів, юридичного стягнення та оптимізації кредитної політики у нових випусках позик.

Окреме управління проблемними кредитами в банку фокусувалося на мінімізації втрат через раннє виявлення, реструктуризацію та стягнення, з використанням спеціалізованих комітетів, таких як Комітет з управління непрацюючими активами та Комітет трансформації, які здійснювали нагляд за токсичними активами. У 2022 році, на тлі початку повномасштабної агресії, рівень проблемних кредитів різко зріс, з акцентом на окремому портфелі (видані до 19 грудня 2016 року), де майже 100% було зарезервовано, з відновленням 359 млн грн з раніше списаних боргів (таблиця 2.9).

Стратегія включала кредитні канікули з 24 лютого до 1 липня 2022 року, коротко- та довгострокову реструктуризацію, а також списання боргів за внутрішніми регламентами та вимогами НБУ. У 2023 році рівень основних непрацюючих кредитів (core NPL) знизився з 12,3% до 9,7%, завдяки схваленій Стратегії та Операційному плану на 2023–2024 роки, з реструктуризацією боргів та використанням машинного навчання для моніторингу. Відновлення склало 725 млн грн, з фокусом на довгострокові відносини з позичальниками та юридичні інструменти для стягнення. У 2024 році core NPL досяг рекордно низького рівня 4,9% серед державних банків, з реструктуризацією понад 2 млрд грн для 50 тис. позичальників (99% автоматизовано через Privat24) та стягненням 6,7 млрд грн простроченої заборгованості.

Пільгові умови застосовувалися для військовослужбовців та постраждалих від воєнних дій, з продажем 79 тис. прострочених кредитів через аукціони та поданням 20 тис. позовів до Електронного суду (90% рішень на користь банку).

Таблиця 2.9 – Динаміка проблемних кредитів АТ КБ «Приватбанк» за типами за 2022-2024 рр., млн грн

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна значень 2024р. порівняно із 2022р.		Зміна значень 2024р. порівняно із 2023р.	
				Абсолютна	Темп приросту, %	Абсолютна	Темп приросту, %
Кредитно-знецінені кредити (валові)	178 561	180 487	168 714	-9847,0	-5,51	-11773,0	-6,52
Окремий портфель проблемних кредитів (валові)	167 931	170 042	162 410	-5521,0	-3,29	-7632,00	-4,49
Резерви під очікувані кредитні втрати (загальні)	182 412	182 898	171 037	-11375,0	-6,24	-11861,0	-6,49
Резерви під кредитно-знецінені кредити	176301	178498	167 673	-8628,0	-4,89	-10825,0	-6,06
Списання боргів	9 706	1 324	9 524	-182,00	-1,88	8200,00	619,34
Відновлення з раніше списаних	359	725	709	350,00	97,49	-16,00	-2,21

Таблиця 2.9 демонструє прогресивне зниження рівня проблемних кредитів, з посиленням ефективності стягнення та реструктуризації, що дозволило зменшити резерви на 6,2% за період. Управління включало сценарне моделювання за IFRS 9 з корекцією ймовірності дефолту для секторів, залежних від енергетики, та позичальників в окупованих зонах, з чутливістю до змін у ставках втрат на рівні 10–17%. Загалом, стратегія управління проблемними кредитами еволюціонувала від реактивних заходів у 2022 році до проактивного моніторингу та автоматизації в 2024-му, сприяючи

зниженню системних ризиків та підвищенню стійкості банку в умовах невизначеності.

В таблиці 2.10 наведено динаміку кредитного портфеля та проблемних кредитів ПриватБанку у 2022–2024 рр.

Таблиця 2.10 – Динаміка кредитного портфеля та проблемних кредитів ПриватБанку у 2022–2024 рр, млн грн

Рік	Загальний кредитний портфель	Обсяг проблемних кредитів	Рівень NPL (%)
2022	287,4	118,6	71,3
2023	301,9	113,2	65,6
2024	328,6	104,1	59,4

Як видно з таблиці 2.10, що обсяг проблемних кредитів має динаміку зменшення. Рівень непрацюючих кредитів (NPL) в АТ КБ «Приватбанк» за період 2022–2024 років демонструє тенденцію до зниження, переважно завдяки ефективному управлінню поточним (core) портфелем, реструктуризації та списанням. Однак загальний показник залишається високим через наявність великого спадкового (legacy) портфеля — проблемних кредитів, виданих до націоналізації банку в грудні 2016 року, які майже повністю зарезервовані та становлять основну частку NPL.

Управління проблемними кредитами в АТ КБ «Приватбанк» протягом 2022–2024 років демонструє високу ефективність і стійку позитивну динаміку, що дозволяє банку зберігати лідерські позиції в українській банківській системі навіть в умовах повномасштабної війни та економічної невизначеності. Ключовим фактором залишається поділ портфеля на спадковий (legacy) — кредити, видані до націоналізації 2016 року, які становлять основну частку непрацюючих активів і практично повністю

зарезервовані (покриття ~100%), — та поточний (core) портфель, де якість активно покращується.

Загальний рівень NPL знизився з 71,3% у 2022 році до 59,4% у 2024-му завдяки зростанню валового портфеля та скороченню обсягу legacy-активів через списання, реструктуризацію та стягнення. Коефіцієнт покриття резервів стабільно перевищує 100% (101–102% для загального портфеля та 127–140% для core), забезпечуючи надійний буфер проти потенційних втрат.

Банк застосовує комплексний підхід: автоматизовану реструктуризацію через Privat24 (понад 99% операцій у 2024 році), активне судове стягнення (90% рішень на користь банку), продаж проблемних активів на аукціонах, машинне навчання для моніторингу ризиків та форвард-лукінг моделі ECL за IFRS 9 з ймовірно-зваженими сценаріями. Особлива увага приділяється соціально вразливим категоріям — військовослужбовцям та постраждалим від воєнних дій — через пільгові програми та кредитні канікули.

Загалом, управління проблемними кредитами в Приватбанку є зразковим для сектора: банк не лише успішно очищає поточний портфель, але й системно зменшує вплив історичного навантаження, сприяючи підвищенню капітальної адекватності, прибутковості та фінансової стійкості. Подальше зниження рівня NPL можливе за умови збереження темпів зростання якісного кредитування та макроекономічної стабілізації.

Висновки до другого розділу

В Україні за останні роки спостерігається певна стабілізація кредитної активності після значного послаблення в період повномасштабної військової агресії, що було зумовлено погіршенням платоспроможності позичальників, зростанням частки непрацюючих кредитів, а також загальною невизначеністю економічного середовища. Стан кредитування вітчизняними комерційними банками в Україні на кінець 2025 року характеризується стійким відновленням

обсягів позик, зумовленим стабілізацією макроекономічних умов та посиленням ролі гривневих кредитів у структурі банківських активів, що сприяє загальному зростанню прибутковості сектора.

Аналіз діяльності АТ КБ «Приватбанк» показав, що в комерційному банку спостерігається зростання загальної вартості активів, чистого прибутку, власного капіталу, доходів. АТ КБ «Приватбанк» дотримується нормативів, встановлених НБУ. Разом з тим, в АТ КБ «Приватбанк» спостерігається негативна динаміка скорочення рівня показників рентабельності.

Аналіз процесу управління проблемними кредитами в АТ КБ «Приватбанк» протягом 2022–2024 років показав високу ефективність і стійку позитивну динаміку, що дозволяє банку зберігати лідерські позиції в українській банківській системі навіть в умовах повномасштабної війни та економічної невизначеності. Ключовим фактором залишається поділ портфеля на спадковий (legacy) — кредити, видані до націоналізації 2016 року, які становлять основну частку непрацюючих активів і практично повністю зарезервовані (покриття ~100%), — та поточний (core) портфель, де якість активно покращується.

Загальний рівень NPL знизився з 71,3% у 2022 році до 59,4% у 2024-му завдяки зростанню валового портфеля та скороченню обсягу legacy-активів через списання, реструктуризацію та стягнення. Коефіцієнт покриття резервів стабільно перевищує 100% (101–102% для загального портфеля та 127–140% для core), забезпечуючи надійний буфер проти потенційних втрат.

Банк застосовує комплексний підхід: автоматизовану реструктуризацію через Privat24 (понад 99% операцій у 2024 році), активне судове стягнення (90% рішень на користь банку), продаж проблемних активів на аукціонах, машинне навчання для моніторингу ризиків та форвард-лукінг моделі ECL за IFRS 9 з ймовірно-зваженими сценаріями. Особлива увага приділяється соціально вразливим категоріям — військовослужбовцям та постраждалим від воєнних дій — через пільгові програми та кредитні канікули.

3 ПРОПОЗИЦІЇ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ

3.1 Пропозиції щодо покращення стану управління проблемними кредитами АТ КБ «Приватбанк»

Управління проблемними кредитами (непрацюючими кредитами, NPL) в АТ КБ «Приватбанк» уже демонструє позитивну динаміку, з поступовим зниженням загального рівня NPL з 71,3% у 2022 році до 59,4% у 2024-му та подальшим скороченням у 2025 році, де core NPL (виключаючи спадковий портфель) сягнув рекордно низьких 1,5% станом на жовтень 2025 року, згідно з даними Національного банку України та фінансової звітності банку. Проте, спадковий портфель (legasy, кредити до 2016 року) все ще становить значну частку (162 млрд грн у 2024 році), що завищує загальний показник і вимагає подальшої оптимізації. Нижче запропоновано ключові напрямки покращення, обґрунтовані на основі поточного стану, з розрахунками потенційного впливу на NPL та резерви (використовуючи дані 2024 року як базові: валові кредити — 284 млрд грн, проблемні кредити — 169 млрд грн, резерви — 171 млрд грн). Розрахунки базуються на консервативних сценаріях, з урахуванням макроекономічних факторів (зростання ВВП +3–5% у 2026 році, інфляція 7–10%), і передбачають впровадження заходів протягом 1–2 років.

Один з ефективних варіантів зниження рівня проблемних кредитів (NPL) в АТ КБ «Приватбанк» полягає в оптимізації спадкового (legasy) портфеля — кредитів, виданих до націоналізації банку в грудні 2016 року, які становлять основну частку NPL і практично повністю зарезервовані. Цей підхід передбачає систематичний продаж активів, реструктуризацію та співпрацю з колекторами, що дозволяє зменшити балансове навантаження, вивільнити резерви для нового кредитування та покращити загальну фінансову стійкість. У контексті українського банківського сектора, де високий рівень NPL

створює тиск на капітал, такий варіант є особливо актуальним для Приватбанку, де legacy-портфель сягав 162 млрд грн у 2024 році, завищуючи загальний NPL до 59,4%. Стратегія базується на рекомендаціях Світового банку, які передбачають обов'язковий трансфер проблемних кредитів до спеціалізованих workout-одиниць та розробку планів зменшення для банків з NPL понад 5%. Під час воєнного стану, як зазначає CMS (2024), українські банки, включаючи Приватбанк, вже застосовують подібні заходи, такі як кредитні канікули та реструктуризація, але посилення продажу NPL може прискорити процес.

Стратегія оптимізації може реалізовуватись за такими напрямками:

- Продаж NPL через аукціони та приватне розміщення;
- Співпраця з колекторами та інвесторами;
- Реструктуризація та списання як доповнення.

Продаж NPL може відбуватися через приватне розміщення (швидкий спосіб для великих пакетів з обмеженою інформацією), сек'юритизацію (перетворення боргів на цінні папери для інвесторів) або аукціони (наприклад, через платформу SETAM). Для Приватбанку рекомендується комбінований підхід: спочатку сегментувати портфель за типами (корпоративні, роздрібні) та ризиками, потім продавати 20–50% щорічно. Це зменшить NPL, оскільки продані активи знімаються з балансу, вивільняючи резерви. У європейській практиці такий підхід зменшив NPL на 50% за 5 років у банках з подібними проблемами.

Партнерства з компаніями на кшталт KPMG чи місцевими колекторами для bail-out acquisitions (викуп застави або активів боржників) дозволяють зменшити операційні витрати на стягнення. У Приватбанку це може включати передачу 10–15% портфеля на аутсорсинг, з фіксованою комісією 15–20% від стягненої суми. Крім того, залучення міжнародних інвесторів через гарантії може підвищити привабливість пакетів NPL.

Паралельно з продажем, АТ КБ «Приватбанк» доцільно посилити внутрішні процеси: автоматичну реструктуризацію через Privat24 (вже 99% у 2024) та списання безнадійних боргів за регламентами НБУ. Стратегія НБУ (2024) вимагає від банків з NPL >5% розробки планів зменшення, включаючи workout-одиниці для моніторингу.

Посилення раннього виявлення кредитних ризиків за допомогою штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання (МН) є одним з найбільш перспективних напрямків оптимізації управління проблемними кредитами в АТ КБ «Приватбанк», оскільки дозволяє переходити від реактивного підходу до проактивного, зменшуючи ймовірність дефолтів на етапі 2 за IFRS 9 (значне зростання ризику) та мінімізуючи накопичення непрацюючих активів. У банківській практиці ШІ вже широко застосовується для прогнозування ризиків: за даними McKinsey [24], банки, що впроваджують генеративний ШІ, можуть знизити кредитні втрати на 10–20% завдяки кращому аналізу даних, тоді як EY [25] підкреслює фокус на кредитному ризику та виявленні шахрайства як ключові області впровадження. У контексті Приватбанку, де core NPL знизився до 5,2% у 2024 році, але загальний рівень NPL все ще високий через legacy-портфель, ШІ може інтегруватися в існуючі системи моніторингу (наприклад, Privat24) для аналізу транзакційних даних, поведінки клієнтів та зовнішніх факторів, де ШІ надає ранні попередження для клієнтів, які представляють середній та малий бізнес, запобігаючи ризикам. Deloitte [26] зазначає, що AI-моделі для кредитного ризику вимагають інтеграції даних, талантів та інфраструктури, але при правильному впровадженні підвищують точність прогнозів на 15–25% порівняно з традиційними методами.

Система раннього виявлення кредитних ризиків на основі технологій штучного інтелекту та машинного навчання функціонує як цілісний багаторівневий механізм, у межах якого поєднуються інформаційні, аналітичні та управлінські компоненти. Її структура формується відповідно до логіки безперервного ризик-менеджменту та орієнтована на випереджальне

виявлення загроз погіршення якості кредитного портфеля. На відміну від традиційних підходів, де аналіз здійснюється постфактум на основі настання прострочення, ШІ/МН-орієнтована система дозволяє ідентифікувати ризикові тенденції на ранніх стадіях, коли управлінський вплив є найбільш ефективним.

Наукові дослідження підтверджують, що саме системний підхід до організації аналізу даних є ключовою передумовою підвищення точності прогнозування кредитного ризику ШІ/МН-модель раннього виявлення ризиків у кредитному портфелі ПриватБанку повинна базуватися на багатовимірному аналізі факторів, що передують дефолту, включно з фінансовими показниками позичальника, поведінковими характеристиками, макроекономічними індикаторами та зовнішніми даними (рис. 3.1).

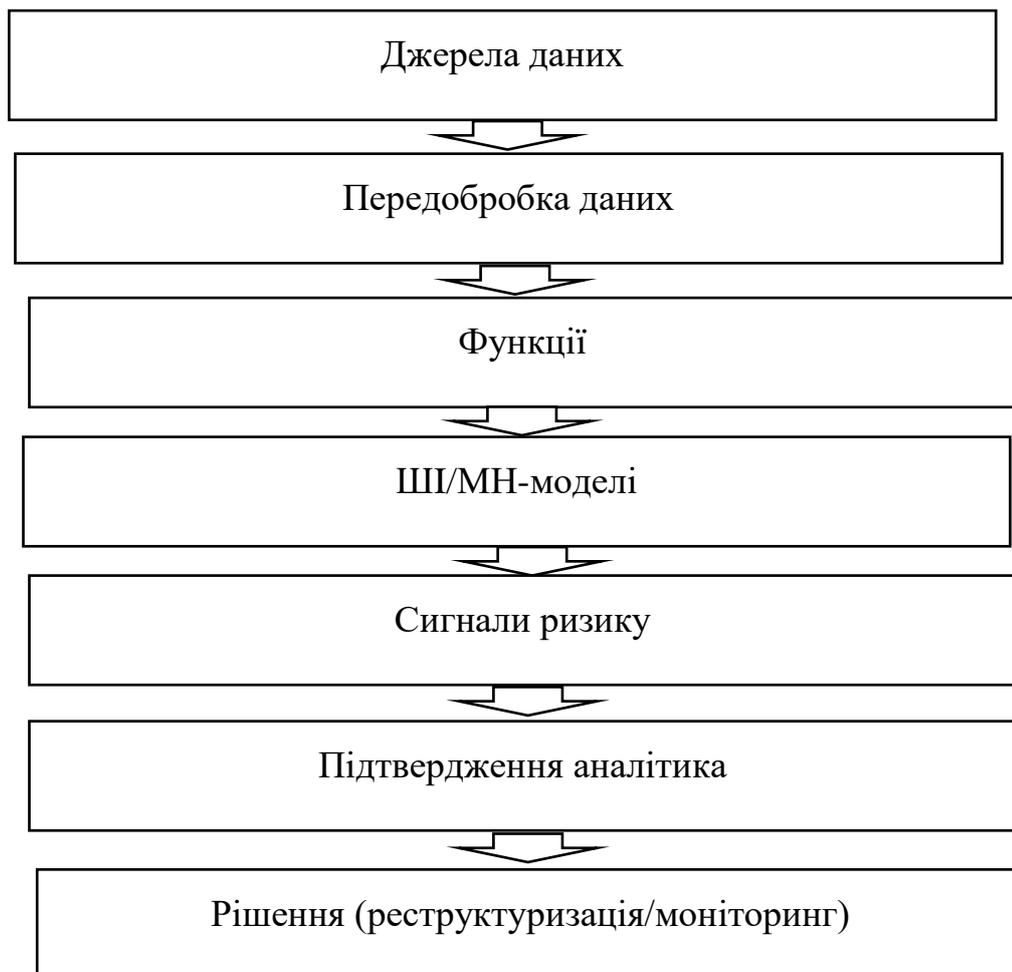

Рисунок 3.1 – Структура ШІ/МН-системи раннього виявлення ризиків

Центральним елементом структури виступає підсистема формування інформаційної бази, яка забезпечує накопичення та актуалізацію даних, необхідних для аналітичної обробки. Для банку системного значення, яким є АТ КБ «Приватбанк», цей елемент має особливу вагу, оскільки масштаби кредитного портфеля та різноманітність клієнтських сегментів потребують обробки значних обсягів різноманітної інформації. У межах цієї підсистеми інтегруються дані про умови кредитних договорів, графіки погашення, фактичну платіжну дисципліну, рух коштів за рахунками, а також макроекономічні та галузеві показники. Сукупність таких даних формує динамічний інформаційний простір, який дозволяє відстежувати зміну фінансового стану позичальників у часовому розрізі. Дослідження доводять, що включення макроекономічних змінних та поведінкових характеристик істотно підвищує прогностичну спроможність моделей дефолту.

Наступним важливим елементом структури є система інтеграції та зберігання даних, яка виконує функцію формування єдиного аналітичного середовища. Вона забезпечує узгодженість інформації, усуває дублювання та створює умови для накопичення історичних рядів показників, необхідних для навчання моделей машинного навчання. У науковому контексті цей елемент розглядається як фундамент ШІ-системи, оскільки якість прогнозів безпосередньо залежить від повноти та репрезентативності історичних даних. Для ПриватБанку це означає можливість врахування не лише поточного стану кредитного портфеля, а й попереднього досвіду управління проблемними активами в кризові періоди, зокрема під час фінансових та воєнних шоків.

Аналітичним ядром структури є підсистема передобробки даних та формування аналітичних показників, у межах якої відбувається перетворення первинної інформації на змінні, придатні для машинного навчання. Саме тут здійснюється очищення даних, усунення пропусків, нормалізація фінансових коефіцієнтів, а також побудова похідних показників, що відображають поведінкові особливості позичальників. У наукових роботах наголошується,

що правильно сформовані аналітичні показники дозволяють виявити приховані тенденції погіршення платоспроможності, які не фіксуються стандартними методами кредитного аналізу. Для ПриватБанку це створює можливість своєчасно ідентифікувати клієнтів, у яких ще відсутні формальні ознаки дефолту, але вже спостерігається зростання ризику.

Ключовим функціональним компонентом структури є система прогнозування кредитного ризику, що базується на алгоритмах машинного навчання. У межах цього елемента здійснюється розрахунок імовірності дефолту або переходу кредиту до проблемної категорії на визначеному часовому горизонті. Особливістю сучасних AI-рішень є здатність моделювати складні нелінійні залежності між численними факторами ризику, що є характерним для великих універсальних банків. У результаті формується кількісна оцінка ризику, яка перевищує за точністю традиційні скорингові моделі та дозволяє реалізувати концепцію випереджального управління проблемними кредитами.

Невід'ємною складовою структури є система інтерпретації результатів, яка забезпечує трансформацію складних математичних розрахунків у зрозумілі для управлінського персоналу сигнали. У сучасних умовах регуляторного контролю та вимог до прозорості кредитних рішень пояснюваність моделей є обов'язковою умовою їх практичного використання. Саме цей елемент дозволяє визначити ключові чинники зростання ризику, що слугує основою для прийняття зважених управлінських рішень щодо реструктуризації, зміни умов кредитування або посилення моніторингу.

Завершальним елементом структури є система управлінського реагування та зворотного зв'язку, яка забезпечує практичну реалізацію результатів ШІ-аналізу. У межах цього елемента інформація про рівень ризику трансформується у конкретні дії, спрямовані на зниження ймовірності дефолту, а результати таких дій повторно включаються в аналітичний контур. Таким чином формується самонавчальна система управління проблемними

кредитами, яка постійно адаптується до змін у зовнішньому середовищі та поведінці клієнтів.

Ключові компоненти стратегії ШІ-виявлення ризиків для АТ КБ «Приватбанк»:

1. Моделі машинного навчання для прогнозування дефолтів: Використання алгоритмів, таких як випадкові ліси (random forests), нейронні мережі чи градієнтний бустинг (XGBoost), для аналізу даних про клієнтів (доходи, транзакції, кредитна історія) та макрофакторів (ВВП, інфляція, валютний курс). В АТ КБ «Приватбанк» це може включати інтеграцію з існуючими даними для прогнозування ймовірності дефолту (PD) з точністю до 85–95%.

2. Генеративний ШІ для аналізу та рекомендацій: Застосування генеративного AI (наприклад, на базі GPT-моделей) для створення кредитних мемо, як описано McKinsey [24], або для автоматизованих попереджень клієнтам, що дозволяють превентивні дії. В АТ КБ «Приватбанк» це може автоматизувати 70–85% рішень, як уже реалізовано для роздрібних кредитів.

3. Інтеграція з зовнішніми джерелами та реал-тайм моніторинг: Комбінація внутрішніх даних з зовнішніми (НБУ, бюро кредитних історій, API для макроданих) для реал-тайм виявлення шахрайства, де ШІ моніторить транзакції та знижує ризики на 25–40%.

Таким чином, АТ КБ «Приватбанк» має перспективи покращення процесу управління проблемними кредитами шляхом оптимізації спадкового (legacy) портфеля та впровадження ШІ/МН-системи раннього виявлення ризиків.

3.2 Напрямки покращення діяльності комерційних банків України в сучасних умовах

Функціонування комерційних банків України відбувається в умовах підвищеної макроекономічної нестабільності, трансформаційних змін фінансового сектору та зростання регуляторних вимог, що зумовлює необхідність системного вдосконалення банківської діяльності. У цьому контексті ключовим завданням банків стає підвищення фінансової стійкості, прибутковості та здатності ефективно виконувати посередницьку функцію, особливо у сфері кредитування, яка традиційно формує основу банківських доходів і водночас є джерелом основних ризиків.

Діяльність комерційних банків України в умовах посткризового відновлення та геополітичної нестабільності вимагає комплексної оптимізації, спрямованої на підвищення стійкості, ефективності та конкурентоспроможності, що дозволить не тільки стабілізувати фінансову систему, але й стимулювати економічне зростання країни.

Одним з ключових напрямків є цифрова трансформація, яка передбачає впровадження інноваційних технологій для автоматизації процесів, зменшення операційних витрат і розширення клієнтської бази через онлайн-платформи, що особливо актуально в контексті обмеженої фізичної інфраструктури через воєнні дії (рис. 3.2). Такий підхід сприяє підвищенню операційної ефективності, як це продемонстровано в європейській практиці, де цифризація банківських послуг призвела до зростання прибутковості на 15–20% за рахунок зменшення витрат на персонал і паперовий документообіг. Крім того, посилення ризик-менеджменту через гармонізацію з європейськими стандартами, такими як Базель III та IV, дозволить банкам краще управляти капіталом і ліквідністю, зменшуючи вразливість до зовнішніх шоків, як інфляція чи валютні коливання, що спостерігалися в Україні протягом 2022–2025 років.

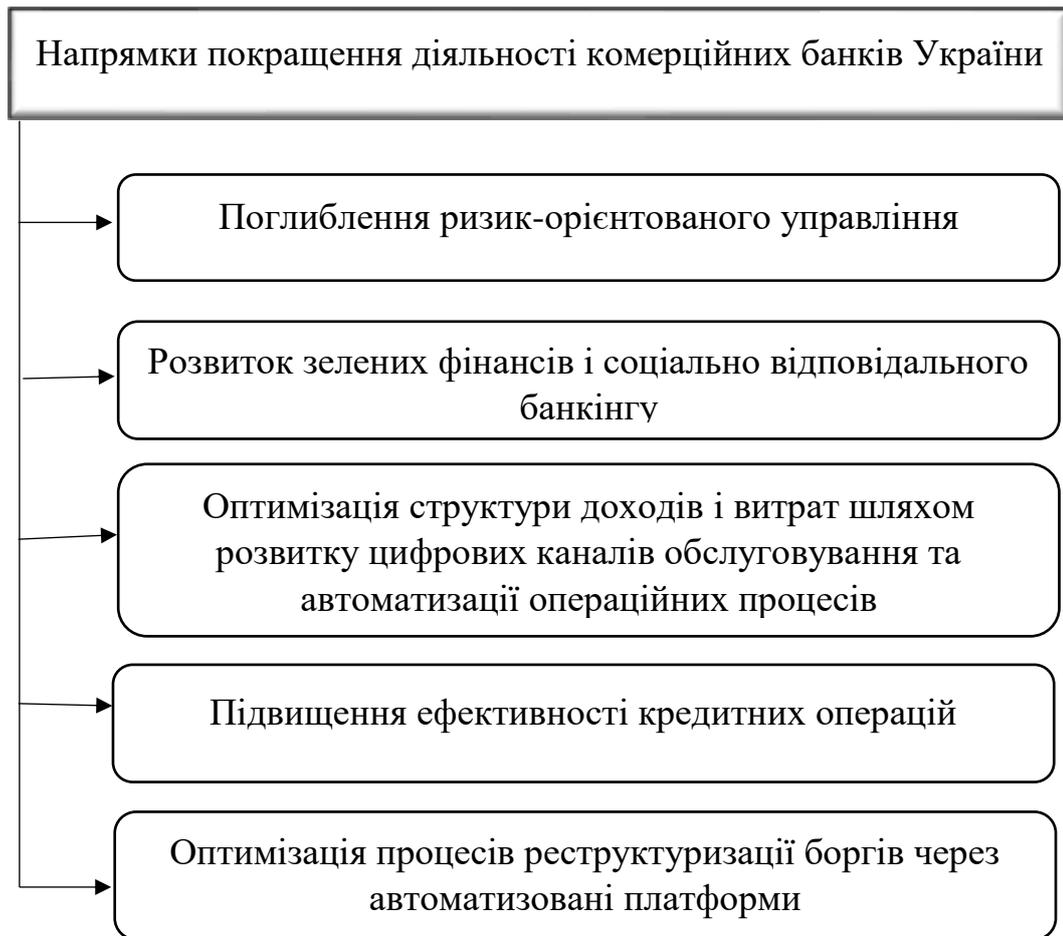

Рисунок 3.2 – Напрямки покращення діяльності комерційних банків України

Одним із пріоритетних напрямків покращення діяльності комерційних банків є поглиблення ризик-орієнтованого управління, що передбачає інтеграцію оцінки ризиків у всі ключові бізнес-процеси. Перехід від формального дотримання нормативів до активного управління ризиками дозволяє банкам більш адекватно реагувати на зміни зовнішнього середовища, оптимізувати структуру активів і підвищити якість фінансових рішень. У цьому контексті особливого значення набуває вдосконалення систем внутрішнього контролю та комплаєнсу, що сприяє зменшенню операційних втрат і підвищенню довіри до банківської системи з боку клієнтів і регуляторів.

Іншим важливим аспектом є розвиток зелених фінансів і соціально відповідального банкінгу, де комерційні банки можуть спрямовувати ресурси

на екологічні проєкти та підтримку малого бізнесу, що не тільки підвищить репутацію установ, але й забезпечить диверсифікацію портфеля, зменшуючи залежність від традиційних секторів. Це узгоджується з глобальними тенденціями, де впровадження ESG-критеріїв призводить до зниження ризиків і зростання інвестицій, як показано в аналізі банківських систем перехідних економік. Регуляторна підтримка з боку Національного банку України, включаючи стимулювання партнерств з міжнародними фінансовими інститутами, такими як ЄБРР чи МВФ, дозволить банкам залучати дешеві ресурси для розширення операцій, сприяючи загальній стабілізації сектора.

Орієнтація на фінансування екологічно безпечних проєктів, енергоефективних технологій та соціально значущих ініціатив дозволяє банкам не лише виконувати роль фінансових посередників, а й активно долучатися до структурної трансформації економіки. У наукових дослідженнях підкреслюється, що інтеграція принципів сталого розвитку у кредитну політику банків сприяє формуванню більш збалансованого та стійкого кредитного портфеля, менш уразливого до циклічних коливань традиційних галузей.

Фінансування зелених проєктів, зокрема у сферах відновлюваної енергетики, модернізації житлового фонду та зменшення вуглецевого сліду виробництва, створює для банків можливість залучення нових клієнтських сегментів і доступу до міжнародних фінансових ресурсів. Такі проєкти часто підтримуються державними програмами, міжнародними фінансовими організаціями та фондами розвитку, що знижує кредитний ризик та забезпечує додаткові гарантії повернення коштів. Для українських комерційних банків це особливо актуально в умовах обмеженого внутрішнього інвестиційного ресурсу, оскільки участь у програмах зеленого фінансування дозволяє диверсифікувати джерела фондування та зменшити вартість залученого капіталу.

Водночас розвиток соціально відповідального банкінгу, спрямованого на підтримку малого та середнього бізнесу, сприяє розширенню кредитної бази та зменшенню концентраційних ризиків. Малий бізнес, як правило, характеризується високою гнучкістю та швидкою адаптацією до змін економічного середовища, що робить його важливим об'єктом банківського кредитування в періоди нестабільності. Підтримка цього сегмента через пільгові кредитні програми, гарантійні механізми та консультаційний супровід дозволяє банкам не лише виконувати соціальну функцію, а й формувати більш диверсифікований кредитний портфель із широкою базою позичальників.

З позиції управління ризиками інтеграція принципів зелених фінансів і соціальної відповідальності сприяє зниженню ймовірності виникнення проблемних кредитів у довгостроковій перспективі. Екологічно орієнтовані проєкти та соціально значущі ініціативи, як правило, мають більш передбачувані грошові потоки та підвищену увагу з боку регуляторів і суспільства, що стимулює позичальників до дотримання фінансової дисципліни. У результаті банки отримують можливість поєднувати фінансові та нефінансові критерії оцінювання кредитних ризиків, формуючи більш стійку модель кредитування.

Важливою складовою розвитку зелених фінансів і соціально відповідального банкінгу є їх позитивний вплив на репутаційний капітал банківських установ. У сучасних умовах довіра клієнтів і інвесторів дедалі більше залежить від прозорості діяльності банків та їх здатності демонструвати відповідальне ставлення до соціальних і екологічних викликів. Репутаційні переваги, у свою чергу, трансформуються у зростання клієнтської лояльності, розширення депозитної бази та підвищення конкурентоспроможності банків на фінансовому ринку.

Отже, розвиток зелених фінансів і соціально відповідального банкінгу слід розглядати не як допоміжний напрям діяльності комерційних банків

України, а як важливий елемент стратегії підвищення їх фінансової стійкості та ефективності. Спрямування ресурсів на екологічні проєкти та підтримку малого бізнесу дозволяє банкам одночасно досягати економічних, соціальних і екологічних цілей, забезпечуючи диверсифікацію кредитного портфеля та зменшення залежності від традиційних секторів економіки в умовах структурних змін і зростаючих ризиків.

Важливим чинником підвищення ефективності банківської діяльності є оптимізація структури доходів і витрат шляхом розвитку цифрових каналів обслуговування та автоматизації операційних процесів. Такий підхід сприяє не лише зниженню операційних витрат, але й створенню нових джерел доходів у умовах швидкої цифровізації фінансового сектору України. Скорочення трансакційних витрат, підвищення швидкості оброблення операцій і персоналізація фінансових послуг створюють передумови для зростання операційної ефективності банків. Цифровізація також сприяє розширенню клієнтської бази та підвищенню конкурентоспроможності банків на внутрішньому фінансовому ринку.

Рекомендується впровадження інтегрованих мобільних банківських платформ з елементами біометричної аутентифікації та відкритих API для інтеграції з фінтех-сервісами. Наприклад, використання відкритих банківських стандартів (open banking), запроваджених Національним банком України у 2025 році відповідно до норм PSD2 ЄС, може зменшити витрати на утримання фізичних відділень на 25–35%, одночасно розширюючи доходи від комісійних послуг, таких як миттєві транскордонні перекази чи персоналізовані фінансові продукти. Це забезпечить цілодобовий доступ для клієнтів і підвищить лояльність, особливо серед молодшого сегменту.

Доцільним є розгортання чат-ботів та віртуальних асистентів на базі штучного інтелекту для обробки клієнтських запитів і базового управління рахунками. Такі інструменти здатні автоматизувати до 75% рутинних взаємодій, звільняючи персонал для консультацій з високою доданою

вартістю, як-от комплексне фінансове планування. Інтеграція технологій обробки природної мови дозволить пропонувати персоналізовані рекомендації, що потенційно збільшить небанківські доходи від крос-продажів на 15–20%, без пропорційного зростання витрат на персонал.

Автоматизація процесів оцінки кредитних ризиків за допомогою моделей машинного навчання є ключовим напрямом. Аналіз великих масивів даних про транзакції та зовнішні економічні індикатори скоротить час обробки заявок на кредити з днів до годин, одночасно знижуючи рівень дефолтів завдяки точнішому прогнозуванню. Це оптимізує адміністративні витрати та розширює дохідну базу за рахунок кредитування недообслужених сегментів, наприклад малого бізнесу, з диференційованими ризиковими преміями.

Впровадження роботизованої автоматизації процесів (RPA) для бек-офісних операцій, таких як звірка рахунків і регуляторна звітність, дозволить усунути помилки ручної обробки та прискорити робочі потоки. RPA може скоротити операційні витрати в цих сферах на 40–50%, вивільняючи ресурси для інвестицій у дохідні інновації, наприклад динамічне ціноутворення депозитних продуктів на основі реального часу ринкових даних.

Розвиток партнерств з постачальниками хмарних технологій для створення масштабованої цифрової інфраструктури забезпечить довгострокову економію. Міграція основних банківських систем до гібридних хмарних середовищ дозволить еластично масштабувати ресурси, зменшуючи фіксовані ІТ-витрати, та сприятиме аналітиці даних для таргетованого маркетингу. Це оптимізує структуру витрат і посилить доходи через програми лояльності, адаптовані до поведінкових патернів клієнтів.

Окрему роль у покращенні діяльності комерційних банків України відіграє вдосконалення кредитної діяльності, оскільки саме кредитні операції є визначальним джерелом прибутковості та водночас основним каналом трансляції ризиків. Підвищення ефективності кредитних операцій передусім пов'язане з якісною трансформацією процесів кредитного аналізу,

моніторингу та управління кредитним портфелем. У сучасних умовах особливого значення набуває перехід від формального оцінювання платоспроможності позичальників до комплексного аналізу їх фінансової поведінки, галузевих ризиків і макроекономічних чинників.

Підвищення ефективності кредитних операцій комерційних банків України є критично важливим для зменшення рівня непрацюючих кредитів і стимулювання економічного зростання, оскільки кредитування становить основу банківських активів, але страждає від високих ризиків через воєнні фактори та структурні проблеми. Одним з пріоритетних заходів є впровадження передових систем скорингу на базі штучного інтелекту, що дозволить точніше оцінювати кредитоспроможність позичальників, зменшуючи ймовірність дефолтів на 15–25% за рахунок аналізу великих даних, включаючи транзакційні патерни та зовнішні індикатори. Це особливо актуально для сегменту малого та середнього бізнесу, де традиційні методи оцінки недооцінюють ризики, призводячи до накопичення NPL.

Оптимізація процесів реструктуризації боргів через автоматизовані платформи дозволить прискорити обробку проблемних кредитів, зменшуючи час від виявлення ризику до рішення з днів до годин, що сприяє відновленню платежів і зниженню резервів під очікувані втрати. Такий підхід, інтегрований з моделями машинного навчання, може підвищити ефективність стягнення на 20–30%, як показано в європейській практиці. Крім того, диверсифікація кредитного портфеля з акцентом на зелені кредити та фінансування відновлювальної енергетики дозволить зменшити концентрацію ризиків, стимулюючи стійке зростання активів на 10–15% щорічно.

Використання сучасних аналітичних інструментів, зокрема методів машинного навчання та прогнозного аналізу, створює можливості для суттєвого підвищення точності оцінки кредитного ризику. Такі підходи дозволяють своєчасно виявляти потенційно проблемні кредити, що зменшує ймовірність накопичення непрацюючих активів і сприяє стабілізації

кредитного портфеля. У результаті банки можуть більш ефективно розподіляти кредитні ресурси, знижувати потребу у формуванні резервів і підвищувати загальну рентабельність кредитних операцій.

Підвищення ефективності кредитної діяльності також потребує вдосконалення політики ціноутворення на кредитні продукти, яка має базуватися на ризик-орієнтованому підході. Диференціація процентних ставок залежно від рівня ризику позичальника, строковості кредиту та якості забезпечення сприяє більш адекватному відображенню ризиків у вартості кредитних ресурсів. Такий підхід дозволяє не лише підвищити прибутковість кредитних операцій, а й стимулює позичальників до підтримання належного рівня фінансової дисципліни.

Суттєвим напрямком удосконалення кредитної діяльності є активне управління проблемними кредитами, що передбачає своєчасну реструктуризацію заборгованості, використання механізмів досудового врегулювання та впровадження стратегій відновлення платоспроможності позичальників. Перехід від пасивного списання проблемних активів до активної роботи з ними дозволяє зменшити втрати банків і підвищити ефективність використання кредитного капіталу.

Узагальнюючи, слід зазначити, що покращення діяльності комерційних банків України потребує комплексного підходу, який поєднує розвиток ризик-орієнтованого управління, цифрову трансформацію та якісне вдосконалення кредитної діяльності. Підвищення ефективності кредитних операцій, у свою чергу, є ключовою умовою фінансової стійкості банків і здатності банківської системи виконувати свою роль у забезпеченні економічного зростання країни. У сучасних умовах саме ефективне та відповідальне кредитування може стати основою довгострокового розвитку комерційних банків України та відновлення національної економіки.

Висновки до третього розділу

Сформовано пропозиції щодо покращення управління проблемними кредитами АТ КБ «Приватбанк». АТ КБ «Приватбанк» має перспективи покращення процесу управління проблемними кредитами шляхом оптимізації спадкового (legacy) портфеля та впровадження ШІ/МН-системи раннього виявлення ризиків.

Запропоновано напрямки покращення діяльності комерційних банків України: поглиблення ризик-орієнтованого управління, розвиток зелених фінансів і соціально відповідального банкінгу, оптимізація структури доходів і витрат шляхом розвитку цифрових каналів обслуговування та автоматизації операційних процесів, підвищення ефективності кредитних операцій, оптимізація процесів реструктуризації боргів через автоматизовані платформи.

ВИСНОВКИ

В роботі сформовано пропозиції та рекомендації щодо покращення фінансового стану комерційних банків на основі аналізу управління проблемними кредитами комерційних банків.

1. Систематизація підходів до визначення сутності проблемних кредитів показала, що проблемні кредити, відомі також як непрацюючі або недіючі кредити, становлять одну з ключових загроз для стабільності банківської системи, оскільки вони відображають погіршення якості кредитного портфеля та потенційні втрати для фінансових установ.

2. Розглянуто підходи до класифікації проблемних кредитів. Визначено, що виникнення проблемних кредитів є результатом складної взаємодії макроекономічних, фінансових та інституційних чинників, доповнених внутрішніми управлінськими рішеннями банків. Розуміння цих факторів має принципове значення для формування ефективної системи управління кредитними ризиками, оскільки дозволяє не лише реагувати на вже сформовані проблемні кредити, але й запроваджувати превентивні механізми, спрямовані на зниження ймовірності їх виникнення в майбутньому.

3. Систематизовано методичні підходи до оцінювання процесу управління проблемними кредитами. Встановлено, що методичне оцінювання управління проблемними кредитами доцільно розглядати як інтегрований аналітичний процес, спрямований на визначення відповідності фактичних результатів роботи з проблемними активами стратегічним цілям банку та допустимому рівню кредитного ризику. Такий підхід передбачає поєднання кількісних і якісних параметрів, що дозволяє сформулювати цілісне уявлення про ефективність управління проблемними кредитами, а не лише про їх поточний стан.

4. В Україні за останні роки спостерігається певна стабілізація кредитної активності після значного послаблення в період повномасштабної

військової агресії, що було зумовлено погіршенням платоспроможності позичальників, зростанням частки непрацюючих кредитів, а також загальною невизначеністю економічного середовища.

5. Аналіз діяльності АТ КБ «Приватбанк» показав, що в комерційному банку спостерігається зростання загальної вартості активів, чистого прибутку, власного капіталу, доходів. АТ КБ «Приватбанк» дотримується нормативів, встановлених НБУ. Разом з тим, в АТ КБ «Приватбанк» спостерігається негативна динаміка скорочення рівня показників рентабельності.

6. Аналіз процесу управління проблемними кредитами в АТ КБ «Приватбанк» протягом 2022–2024 років показав високу ефективність і стійку позитивну динаміку, що дозволяє банку зберігати лідерські позиції в українській банківській системі навіть в умовах повномасштабної війни та економічної невизначеності. Ключовим фактором залишається поділ портфеля на спадковий (legacy) — кредити, видані до націоналізації 2016 року, які становлять основну частку непрацюючих активів і практично повністю зарезервовані (покриття ~100%), — та поточний (core) портфель, де якість активно покращується.

7. Сформовано пропозиції щодо покращення управління проблемними кредитами АТ КБ «Приватбанк». АТ КБ «Приватбанк» має перспективи покращення процесу управління проблемними кредитами шляхом оптимізації спадкового (legacy) портфеля та впровадження ШІ/МН-системи раннього виявлення ризиків.

8. Запропоновано напрямки покращення діяльності комерційних банків України: поглиблення ризик-орієнтованого управління, розвиток зелених фінансів і соціально відповідального банкінгу, оптимізація структури доходів і витрат шляхом розвитку цифрових каналів обслуговування та автоматизації операційних процесів, підвищення ефективності кредитних операцій, оптимізація процесів реструктуризації боргів через автоматизовані платформи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Khairi A., Bahri B., Artha B. (2021) A Literature Review of Non-Performing Loan. *Journal of Business Management Review*. № 2(5). P. 366-373. DOI:10.47153/jbmr25.1402021.
2. IFRS 9: Financial Instruments. The International Accounting Standards Foundation. <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/>
3. Nkusu, M. (2011). Nonperforming Loans and Macrofinancial Vulnerabilities in Advanced Economies. IMF Working Paper No. 11/161. <https://doi.org/10.5089/9781455297740.001>
4. The National Bank of Ukraine (2017). The National Bank of Ukraine's New Approach to Defining Non-Performing Exposures/Loans. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/NPL_pr_2017-05-10_eng.pdf?utm_source=chatgpt.com
5. Louzis, D. P., Vouldis, A. T., & Metaxas, V. L. (2012). *Macroeconomic and bank-specific determinants of non-performing loans in Greece: A comparative study of mortgage, business and consumer loan portfolios*. *Journal of Banking & Finance*, 36(4), 1012–1027. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2011.10.012/>
6. European Central Bank (2020). Working Paper Series The dynamics of non-performing loans during banking crises: a new database. https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2395~834e0e7137.en.pdf?utm_source=chatgpt.com.
7. Farid AitSahlia, Joon-Hui Yoon (2016) Information stages in efficient markets. *Journal of Banking & Finance*. Vol. 69. P. 84-94. doi:10.1016/j.jbankfin.2016.04.003.
8. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями. Редакція від 18.11.2025. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>.

9. Міністерство фінансів України. <https://mof.gov.ua/uk/>
10. Pablo Moran, J. Ari Pandes (2019) Elite law firms in the IPO market. *Journal of Banking & Finance* №107(2).105612. DOI:10.1016/j.jbankfin.2019.105612.
11. Beck, R., Jakubik, P., & PiloIU, A. (2015). Key determinants of non-performing loans: New evidence from a global sample. *Journal of Banking & Finance*, 61, 61–76. DOI:10.1016/j.jbankfin.2014.05.012
12. Aiyar, S., Bergthaler, W., Garrido, J., et al. (2015). A strategy for resolving Europe's problem loans. *Journal of Financial Stability*, 17, 1–20. DOI:10.1016/j.jfs.2015.01.002.
13. Vyshnevskiy I., Wook Sohn (2023) Nonperforming loans and related lending: Evidence from Ukraine. *Emerging Markets Review* 57(3):101069. DOI:10.1016/j.ememar.2023.101069
14. Слободянюк, Н., & Нестеренко, А. (2024). Стратегії управління проблемними кредитами комерційного банку. *Економіка та суспільство*, (65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-129>.
15. Андрос С.В., Герасимчук В.Г. Механізм врегулювання проблемних банківських кредитів в умовах війни. *Економіка: реалії часу*. 2023. № 1 (65). С. 12-25. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2023/No1/12.pdf> (дата звернення: 20.08.2024).
16. Боднар О. А., Тішечкіна К. В., Іваненко Г. Ю., Тарасенко В. П. Управління та засоби мінімізації кредитного ризику банку. *Modern economics*. 2019. № 15. С. 21–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2019_15_5
17. Дзюблюк О. В., Прийдун Л. М. Кредитний ризик і ефективність діяльності банку: монографія. Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2015. 295 с.
18. Henderson, K., & Venkatraman, S. (2020). Measuring expected credit losses under IFRS 9. *Journal of Banking & Finance*, 112, 105870. DOI:10.1016/j.jbankfin.2019.105870.

19. Kozmenko, S., Savchenko, T., & Buriak, A. (2016). The impact of macroeconomic indicators on the level of non-performing loans: Evidence from Ukrainian banking sector. *Banks and Bank Systems*, 11(3), 30–41. DOI: 10.21511/bbs.11(3).2016.03.

20. Kuzheliev, M., Zherlitsyn, D., & Nechyporenko, A. (2021). Credit risk management and non-performing loans: Evidence from Ukraine. *Investment Management and Financial Innovations*, 18(2), 251–265. DOI: 10.21511/imfi.18(2).2021.20.

21. Zhuravka, F., Filatova, H., & Šuleř, P. (2020). The impact of economic cycles on non-performing loans: Evidence from Ukraine. *Journal of International Studies*, 13(2), 240–252. DOI: 10.14254/2071-8330.2020/13-2/16.

22. Національний банк України. <https://lv.bank.gov.ua/>

23. Приватбанк. <https://privatbank.ua/>

24. Embracing generative AI in credit risk. <https://www.mckinsey.com/capabilities/risk-and-resilience/our-insights/embracing-generative-ai-in-credit-risk>

25. What banking directors should ask about AI and machine learning risks. https://www.ey.com/en_us/board-matters/banking-risks-from-ai-and-machine-learning

26. Credit risk modeling with the power of AI. <https://www.deloitte.com/us/en/services/consulting/articles/credit-risk-modeling-with-power-of-ai.html>

27. Крикун Ю. В. Управління проблемними кредитами АТ КБ «Приватбанк». LV Всеукраїнська науково-технічна конференція факультету менеджменту та інформаційної безпеки (2026). <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2026>

Додаток А

ПРОТОКОЛ ПЕРЕВІРКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Назва роботи: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ (НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»)

Тип роботи: магістерська кваліфікаційна робота
(бакалаврська кваліфікаційна робота / магістерська кваліфікаційна робота)

Підрозділ кафедра фінансів та інноваційного менеджменту
(кафедра, факультет, навчальна група)

Коефіцієнт подібності текстових запозичень, виявлених у роботі системою StrikePlagiarism (КПІ) 3,2%

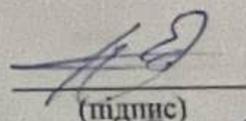
Висновок щодо перевірки кваліфікаційної роботи (відмітити потрібне)

- Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно і не містять ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Роботу прийняти до захисту.
- У роботі не виявлено ознак плагіату, фабрикації, фальсифікації, але надмірна кількість текстових запозичень та/або наявність типових розрахунків не дозволяють прийняти рішення про оригінальність та самостійність її виконання. Роботу направити на доопрацювання.
- У роботі виявлено ознаки академічного плагіату та/або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень. Робота до захисту не приймається.

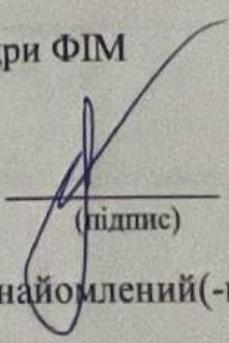
Експертна комісія:

Зянько В.В., д.е.н., проф., зав кафедри ФІМ
(прізвище, ініціали, посада)

Такачук Л.М., к.е.н., доцент кафедри ФІМ
(прізвище, ініціали, посада)

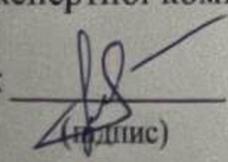

(підпис)

(підпис)

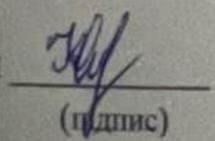
Особа, відповідальна за перевірку
(підпис)

Спіфанова І.Ю.
(прізвище, ініціали)

З висновком експертної комісії ознайомлений(-на)

Керівник
(підпис)

Джеджула В.В., проф. каф. ФІМ
(прізвище, ініціали, посада)

Здобувач
(підпис)

Крикун Ю. В.
(прізвище, ініціали)

ДОДАТОК В

ІЛЮСТРАТИВНА ЧАСТИНА

**«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ
КРЕДИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ (НА
ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»»»**

Таблиця 1 - Класифікація проблемних кредитів за імовірністю повернення та ступенем прострочення платежів

Категорія	Ступінь прострочення	Імовірність повернення
Стандартні кредити	0–30 днів	Дуже висока
Субстандартні проблемні	31–90 днів	Вища середньої
Сумнівні	91–180 днів	Нижча середньої
Безнадійні (втрачені)	Понад 180 днів	Дуже низька / близька до 0

Таблиця 2 - Класифікація за забезпеченням і характером ризику

Категорія	Якість забезпечення	Характеристика
Забезпечені стандартним активом	Висока	Мінімізують потенційні втрати
Забезпечені сумнівним активом	Середня/Низька	Складно оцінювати справжню ліквідну вартість
Незабезпечені кредити	Відсутнє	Найвищий ризик збитків

Таблиця 3 – Основні показники кредитного портфеля комерційних банків України (2024–2025)

Показник	Значення
Валова сума кредитного портфеля (лип. 2025)	~1,432 трлн грн
Темп приросту портфеля (перші 9 міс. 2025)	~14,0 %
Частка непрацюючих кредитів (січ. 2025)	30,3 %
Частка NPL — роздрібні кредити	~15,5 %
Частка NPL — корпоративні кредити	~39 %

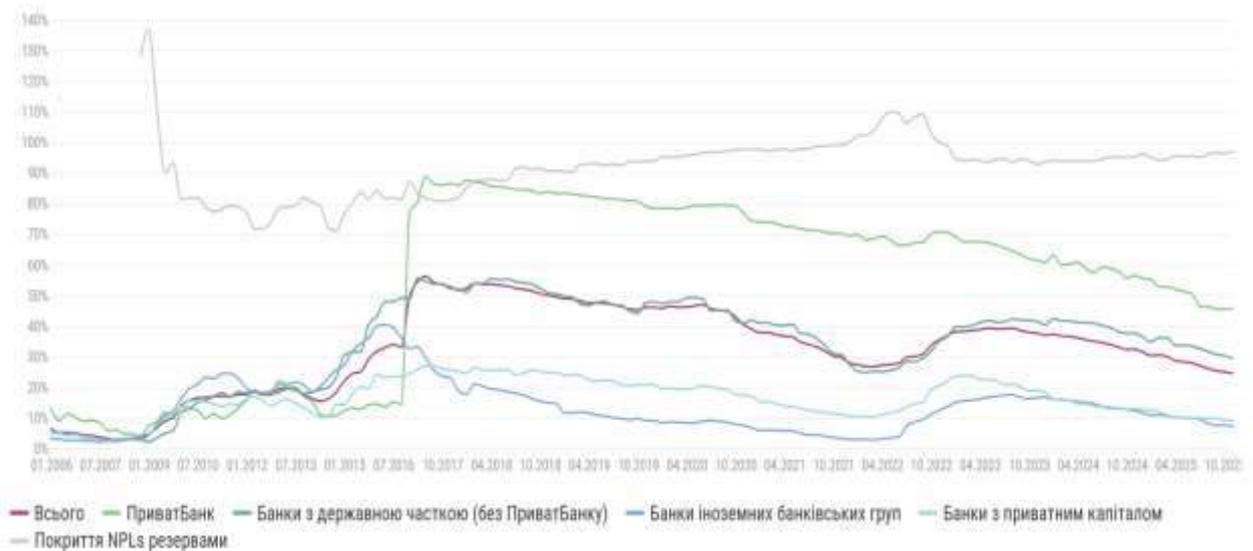

Рисунок 1 – Частка непрацюючих кредитів (NPL) у розрізі банківських груп, %

Таблиця 4 – Аналіз абсолютних показників діяльності АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр., млн грн

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна значень 2024р. порівняно із 2022р.		Зміна значень 2024р. порівняно із 2023р.	
				Абсолютна	Темп приросту, %	Абсолютна	Темп приросту, %
Загальні активи	540 658	680 068	761 530	220872,00	40,85	81462,00	11,98
Загальні зобов'язання	482 719	595 036	662 160	179441,00	37,17	67124,00	11,28
Власний капітал	57 939	85 032	99 370	41431,00	71,51	14338,00	16,86
Чистий прибуток	30 250	37 765	40 141	9891,00	32,70	2376,00	6,29
Чистий процентний дохід	39 920	59 622	66 888	26968,00	67,56	7266,00	12,19
Чистий комісійний дохід	20 440	24 439	27 768	7328,00	35,85	3329,00	13,62
Адміністративні витрати	10 510	10 988	11 429	919,00	8,74	441,00	4,01

Таблиця 5 – Аналіз дотримання АТ КБ «Приватбанк» нормативів ліквідності

Норматив ліквідності	2022 (%)	2023 (%)	2024 (%)	Регуляторний мінімум (%)
Коефіцієнт покриття ліквідністю (всі валюти)	311.01	462.83	349.46	100
Коефіцієнт покриття ліквідністю (іноземна валюта)	260.14	266.09	306.38	100
Коефіцієнт чистого стабільного фінансування	182.24	185.21	128.22	100

Таблиця 6 – Аналіз дотримання АТ КБ «Приватбанк» нормативів достатності капіталу

Показник	2022 рік (%)	2023 рік (%)	2024 рік (початок) (%)	Регуляторний мінімум (%)
Норматив достатності регулятивного капіталу (Н2)	>15	>18	21,8	10
Норматив достатності основного капіталу	>8	>9	10,9	7

Таблиця 7 – Аналіз складу, структури доходів і витрат АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2024 рр.

Показник	2022 рік (млн грн)	Частка (%)	2023 рік (млн грн)	Частка (%)	2024 рік (млн грн)	Частка (%)
Процентні доходи	43 687	55,0	66 237	58,5	77 594	60,2
Комісійні доходи	32 945	41,4	41 589	36,7	46 602	36,1
Інші операційні доходи	2 956	3,7	2 367	2,1	1 918	1,5
Загальні доходи	79 588	100,0	110 193	100,0	126 114	100,0
Процентні витрати	3 767	11,7	6 617	17,4	10 706	24,5
Комісійні витрати	12 505	38,9	17 150	45,1	18 834	43,1
Адміністративні та операційні витрати	10 510	32,7	10 988	28,9	11 429	26,1
Резерви під знецінення	15 396	47,9	4 588	12,1	2 072	4,7
Загальні витрати (без податків)	32 178	100,0	38 055	100,0	42 609	100,0

Таблиця 8 – Динаміка ключових показників кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за типами за 2022-2024 рр., млн грн

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна значень 2024р. порівняно із 2022р.		Зміна значень 2024р. порівняно із 2023р.	
				Абсолютна	Темп приросту, %	Абсолютна	Темп приросту, %
Окремий портфель (проблемні кредити, видані до 19.12.2016)	167931	170 042	162410	-5521,00	-3,29	-7632	-4,49
Корпоративні кредити (включаючи середні підприємства)	3 127	6 386	9 112	5985,00	191,40	2726,00	42,69
Кредити фізичним особам – картки	32 413	54 500	62 703	30290,00	93,45	8203,00	15,05
Кредити фізичним особам – споживчі	3 239	9 751	12 738	9499,00	293,27	2987,00	30,63
Кредити фізичним особам – іпотека	1 635	5 618	8 559	6924,00	423,49	2941,00	52,35
Кредити фізичним особам – авто	178	885	2 675	2497,00	1402,81	1790,00	202,26
Кредити фізичним особам – інші	11	13					
Кредити мікро- та малим підприємствам (SME)	15 610	25 454	23 606	7996,00	51,22	-1848,0	-7,26
Фінансовий лізинг (загальний)	377	809	1 835	1458,00	386,74	1026,00	126,82
Загальний валовий портфель	250 496	274 917	283798	33302,00	13,29	8881,00	3,23

Таблиця 9 – Динаміка проблемних кредитів АТ КБ «Приватбанк» за типами за 2022-2024 рр., млн грн

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Зміна значень 2024р. порівняно із 2022р.		Зміна значень 2024р. порівняно із 2023р.	
				Абсолютна	Темп приросту, %	Абсолютна	Темп приросту, %
Кредитно-знецінені кредити (валові)	178 561	180 487	168 714	-9847,0	-5,51	-11773,0	-6,52
Окремий портфель проблемних кредитів (валові)	167 931	170 042	162 410	-5521,0	-3,29	-7632,00	-4,49
Резерви під очікувані кредитні втрати (загальні)	182 412	182 898	171 037	-11375,0	-6,24	-11861,0	-6,49
Резерви під кредитно-знецінені кредити	176301	178498	167 673	-8628,0	-4,89	-10825,0	-6,06
Списання боргів	9 706	1 324	9 524	-182,00	-1,88	8200,00	619,34
Відновлення з раніше списаних	359	725	709	350,00	97,49	-16,00	-2,21

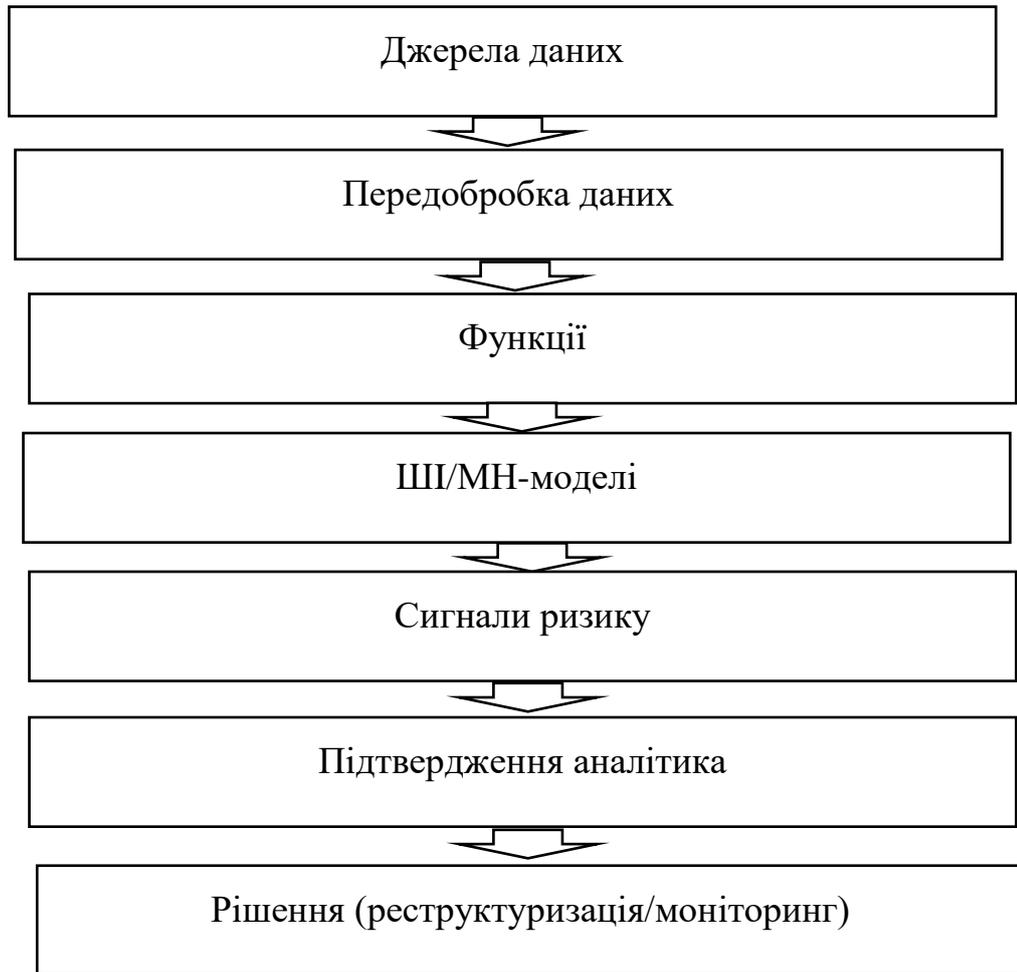

Рисунок 2 – Структура ШІ/МН-системи раннього виявлення ризиків

Рисунок 3.2 – Напрямки покращення діяльності комерційних банків України